

SUOMI-UNKARI

1 | 2026

Lasिताiteilijoiden yhteisnäyttely s. 7

Kampanja ja parlamenttivaalit s. 4-5
Unkarin Alpit - Lillafüred s. 8-9
Krasznahorkain uusi suomennos s. 13

SUOMI-UNKARI

- 2 Varapuheenjohtajan palsta
- 3 Ajankohtaista
Veikko Kumpumäki menehtyi
- Vuoden 2025 Unkarin István Rácz -palkinto Sampo-piirin johtajalle
- 4 Mustamaalauskampanjat ja sodalla pelottelu
- 5 Voiko Péter Magyar hävitä vaalit 2026?
- 6 István Papp: Lumi
- 7 Sama materiaali - eri kieli, lasitaidetta
- 8-9 Terveisiä Unkarin Alpeilta, Lillafüredistä!
- 10-11 Paikallisyhdistysten uutiset
- 12 Merkittävä kirjallisuusprojeksti yhteisön voimin
- 13 Aikakausien ja mantereiden välinen matka
- 14 Paras haaastattelu
- 15 Näin sanot sen unkariksi
- 16 Viisikymmentä vuotta
- 17 Ákos Gosztonyi
- 18 Viola Beáta: Silmukkareitti
- 20 Szeged - auringonvalon kaupunki

Kansikuva: Péter Kovácsin Promise-sarjan teos Unkarin kulttuurikeskuksen näyttelystä.

Pääkirjoitus

Botond Vereb-Dér on Suomi-Unkari -lehden päätoimittaja

Seuramme on muutosten keskellä. Suomessa ja maailmalla on tapahtunut muutoksia, joihin pitää reagoida. Yhdistyksemme talouden kulmakivi on jäsenmaksujen lisäksi ollut valtoinavustus, jonka määrä on laskenut viime vuosien aikana radikaalisti. Nämä muutokset vaikuttavat toimintamme edellytyksiin, mutta samalla ne antavat mahdollisuuden palata yhdistystoiminnan juurille. Suomen valtion pitkäaikaiset leikkausaikeet varmasti vaikuttavat ystävyysseurojen rahoitukseen. Meidän pitää löytää olemassaolomme tarkoitus, merkitys ja vahvistaa toimintaamme. Valtakunnallisen seuran rooli pysyy tärkeänä, sillä on kyky kehittää ja toteuttaa jäseniämme palvelevia uusia projekteja. Menossa olevaa valtoinavustuspäättöstä odottaessamme seuran kuitenkin pitää jatkaa vuoropuhelua jäsenistön kanssa sellaisista ohjelmista, joiden toteutukseen seura voi osallistua. Toimintaan tietysti vaikuttavat jäsenis-

tö ja politiikka. Useat paikallisyhdistykset ovat lopettamisillaan aktiivisten jäsenten puutteesta johtuen. Pitää löytää yhdessä tekemisen iloa, jäseniä kiinnostavia ja yhdessä toteutettavia projekteja. Vaikka politiikalla ei pitäisi olla vaikutusta kulttuuritoimintaan, tiedetään hyvin, että uutiset vaikuttavat ihmisiin. Ja Suomen uutiset ovat taas täyttymässä Unkarista ja pääministeristä kertovilla jutuilla näin kevään vaalien lähestyessä.

Ne uutiset eivät ole imartelevia. Perusajatukset Euroopan unionin roolista, Ukrainan valtiona ja sota, näissä Suomen ja Unkarin valtionjohdon näkemykset eroavat vahvasti. Näistäkin asioista voitte lukea sivuilla numero neljä ja viisi.

Irmeli Kniivilän sanoin jäsenemme eivät ole Unkarin ystäviä politiikan takia, vaan siitä huolimatta. Unkariin liittyy paljon hyviä asioita. Nobel-palkinnon saaneen **László Krasznahorkain** kolmannen kirjan suomennos julkaistaan maaliskuussa. Kirjasta kirjoitettu haastattelu löytyy myös lehtemme sivuilta. Keskustelimme myös seuran juhluvuoden novellikoelman suomentajien kanssa. Leh-

destämme löytyy myös jäsenemme kääntämiä novelleja.

Unkari maana houkuttaa turisteja edelleen. Tästä lehdestä löytyy pitkä artikkeli Lillafüredin nähtävyyksistä sekä muistelmia Szegedistä, jotka ovat molemmat mielenkiintoisia matkailukohteita Budapestin ulkopuolella.

Unkarilaisten ja suomalaisten välisten suhteiden kulmakivi ovat kuitenkin ihmiset. Suomalaista kulttuuria harrastavia löytyy unkarilaisista runsaasti, samoin Suomeen on muuttanut paljon unkarilaisia, jotka osaamisellaan kehittävät valittua asuinmaataan sekä toimivat unkarilaisten lähettiläinä täällä.

Tämän vuoden tärkeä maiden välinen tapahtuma on syksyn ystävyyskuntakonferenssi Oulussa. Sen onnistumisen ja kuntien osallistumisen eteen jäsenemme voivat tehdä paljon. Onnistunut konferenssi tarkoittaisi maiden välisten keskustelun uudelleenkäynnistystä ja samalla yhdistyksemme merkitys kasvaisi päätösten tekijöiden silmissä.

Varapuheenjohtajan palsta

Vietimme seuran 75-vuotisjuhlaa Liszt-instituutissa lokakuussa 2025. Osallistujia oli saapunut ilahduttavasti eri puolilta Suomea. Samalla julkaistiin novellikoelma Millä sivulla olet - novelleja Unkarista. Haluan seuran puolesta kiittää vielä kerran kaikkia novellikokoelman tekeen osallistuneita osapuolia. Paikallisyhdistyksillä on mahdollisuus järjestää novellikokoelmaan liittyviä tapahtumia tänäkin vuonna.

Helsingin paikallisyhdistys järjesti oman 75-vuotisjuhlaansa joulukuussa. Siellä saimme kuulla muun muassa joulupukin matkoista Unkariin. Tampereella juhlittiin 75:tä vuotta helmikuun lopussa.

Meneillään oleva vuosi käynnistyi seuran osalta matkamessuilla tammikuussa ja maaliskuun alussa järjestimme Visit Hungary -matkailutapahtuman Rauhan- asemalla. Molemmat tapahtumat järjestettiin kävelymatkan päässä seuran toimistolta Pasilassa Helsingissä ja yhteistyössä Unkarin suurlähetystön kanssa.

Saarjärven elokuvakerho järjestää maaliskuun puolivälissä diaesityksinä Satujen lumoa -tapahtuman, jossa on ohjelmaa niin lapsille kuin aikuisille.

Maaliskuun lopussa tullaan järjestämään seuran jäsenille viininmaistiaiset etäyhteydellä, näin tapahtumiin voi osallistua

monella paikkakunnalla samanaikaisesti tai tarvittaessa toisena ajankohtana.

Oppikirjojen ja muiden tuotteiden ohella on seuralla myynnissä muun muassa unkarilaista keramiikkaa, kirjoja ja käsitöitä. Tavoitteena on saada tilaa toimistolle ja samalla kartuttaa kassaa.

Seuran taloustyöryhmä kokoontui useita kertoja viime vuonna hakien säästökohteita. Henkilöstö koki lomautuksia. Joulun alla saimme kokea toiminnanjohtajan irtisanoutumisen ja hän siirtyi kuluvan vuoden alkupuolella toiseen työpaikkaan jättäen jälkeensä ison aukon. Helmikuussa oli ilmoitettu tulevaksi päätös tämän vuoden valtion avustuksesta. Odottelemme sitä parhaillaan.

Olen nyt toista vuotta seuran hallituksen varapuheenjohtaja ja sitä ennen olen jo ollut jonkin aikaa hallituksen jäsenenä. Tämä on ollut antoisaa aikaa, olen oppinut lisää valtakunnallisen seuran toiminnasta ja tutustunut moniin uusiin ihmisiin eri paikkakunnilta. Olen käynyt näissä merkeissä kaksi kertaa Riihimäellä ja kerran Tampereella.

Liszt-instituutin runsas ja monipuolinen ohjelmatarjonta antaa myös seuran jäsenille erinomaisen mahdollisuuden tutustua unkarilaiseen kulttuuriin sen eri muodoissaan.

Paikallisyhdistyksissä on parhaillaan käynnissä toiminnan suunnittelu ja vuosikokouksen järjestelyt. Seuran edustajakokous tullaan pitämään toukokuussa.

Oulun viettäessä parhaillaan Euroopan kulttuuripääkaupunkivuotta järjestetään siellä syyskuussa ystävyyskuntakonferenssi, jonka oheen on paikallisyhdistysten mahdollista kutsua omille paikkakunnilleen vieraita unkarilaisista ystävyyskaupungeista.

Ulla Lång

Veikko Kumpumäki In memoriam

Marraskuun lopussa suomalaisen ystävyyskaupunkimme Kemín yhteisöä koki surullinen menetys: **Veikko Kumpumäki**, joka teki paljon suomalais-unkarilaisen ystävyyden edistämiseksi ja sen aineellisten ja henkisten arvojen lisäämiseksi, menehtyi.

Luokanopettajaksi koulututtanut Veikko Kumpumäki oli Kemín kaupunginvaltuuston jäsen vuodesta 1993 ja sen jälkeen sen puheenjohtaja. Sitoutuminen kulttuuriin, oppimiseen ja yhteisöllisyyden rakentamiseen määritteli hänen jokapäiväistä elämäänsä opettajana ja julkisuuden henkilönä. Hän vieraili Unkarissa ensimmäisen kerran vuonna 1978 ja palasi sen jälkeen maahamme säännöllisesti vaimonsa **Helenan** kanssa viimeiset viisi vuosikym-

mentä - välillä virallisilla ja välillä yksityisillä matkoilla.

Hän oli ylpeä siitä, että Kemín erityispiirre oli sen vahva kulttuurillinen kaupunkihenki. Hän tunsi tämän myös Székesfehérvárisa, ja tämä vahvisti kaupunkien välistä suhdetta entisestään. Veikko Kumpumäki tunsi hyvin unkarilaisen kulttuurin ja koki kielen oppimisen tärkeäksi, joten hän opiskeli jatkuvasti unkaria. Hänellä oli korvaamaton panos ystävyyskaupunkisuhteiden syventämiseen, sillä hän oli yksi siellä toimivan Suomi-Unkari Seuran liikkeellepanevista voimista. Veikko Kumpumäki sai Székesfehérvárin kaupungin kunniakansalaisen arvonimen 13 vuotta sitten.

Veikko Kumpumäki menehtyi

78-vuotiaana marraskuun lopussa. Hänen ystävyysuhteidensa perintöä jatkavat hänen jälkeläisensä. Székesfehérvárin yhteisön puolesta pormestari tri **András Cser-Palkovics** esitti osanottonsa Veikko Kumpumäen läheisille. Vaalikaamme hänen muistoansa!

Károlyné Prépost

Vuoden 2025 Unkarin István Rácz -palkinto Sampo-piirin johtajalle

Kuvassa Unkari-Suomi ystävyysseuran puheenjohtaja György Urkuti (vas.), kunniapuheenjohtaja Enikő Szij, Károlyné Prépost ja Suomen suurlähettiläs Pertti Anttinen. Kuva Suomen Budapestin suurlähetystö.

Vuoden 2025 István Rácz -palkinto myönnettiin székesfehérvárilaisen Sampo-piirin puheenjohtajalle **Károlyné Prépostille**. Judit on tehnyt pitkään työtä suomalaisen kulttuurin ja Suomen tutuksi tekemisen eteen Székesfehérvárisa. Sampo Székesfehérvárin Suomen ystävien yhdistys on yksi Unkarin aktiivisimmis-

ta ystävyyspiireistä, jolla on säännöllisesti ohjelmaa, esitelmiä sekä aktiivinen yhteistyö seurakunnan kanssa. István Rácz -palkinto perustettiin vuonna 2002 **Árpád Jelinkón** aloitteesta. Palkinto myönnetään vuosittain sekä Unkarissa että Suomessa henkilölle, joka on edistänyt maiden välisiä suhteita ja kulttuuri-

vaihtoa ja tehnyt kulttuuria tuummaksi. Palkinto myönnettiin Károlyné Prépostille Suomi-tiedouden eteenpäin viemisestä, ystävyys- ja ystävyyskuntasuhteiden arvokkaasta ylläpitämisestä ja aktiivisesta yhteistyöstä Kemín Suomi-Unkari Seuran kanssa. Onnittelemme sydämellisesti **Juditia** tästä hienosta palkinnosta!

Kemín Suomi-Unkari seuran pitkäaikainen puheenjohtajamme ja ystävämme Veikko Kumpumäki (s. 15.8.1947) kuoli 25.11.2025 vaikean sairauden murtamana.

Kemín yhdistys on yksi Suomen ensimmäisistä Suomi-Unkari seuroista (perustettu 1951) ja Veikko oli puheenjohtajana pisimpään (43 vuotta) koko seuran toiminnan ajasta. Hänelle seuran toiminta oli aivan sydämen asia ja vielä viimeisinä elinpäivinä hän jaksoi olla kiinnostunut toiminnasta ja siitä, miten tapahtumat olivat onnistuneet.

Jäämme kaipaamaan Veikkoa, jonka sydän oli aina heikomman puolella ja ymmärrys laaja niin että hän ei tuominut ketään, vaan aina yritti löytää yhteisen linjan ja ymmärryksen asioihin. Hän oli sovittelija, ja tätä taitoa hänelle oli varmaan opettanut se monipuolinen yhteisten asioiden hoitaminen, johon hän oli kymmeniä vuosia osallistunut myös kansainvälisesti. Tästä hyötyi myös Suomi-Unkari seura ja toiminta pysyi aktiivisena ja uusia muotoja etsivänä. Siitä kiitämme Veikkoa.

Lämmöllä Veikon muistoa vaalien ja kiitollisena hänen työpanostaan arvostaen Kemín Suomi-Unkari Seuran hallitus.

Mirja Kukka vpj

hu Liszt-instituutti
Unkarin kulttuurikeskus Helsinki

Pe 13.3. klo 17.00–20.00: Satujen lumoa koko perheelle Liszt-instituutissa. Sukelletaan yhdessä unkarilaisten diafilmien satumaiseen maailmaan! Vapaa pääsy. Järjestäjä: Saarijärven elokuvakerho ry.

Unkarilaisten etäelokuvien sarjassa:
Pe 13.3. Now or Never! (Most vagy soha!, 2024, ohj. **Balázs Lóth**)

Pe 27.3. Mercy (Magyar Passió, 2021, ohj. **Károly Eperjes, Róbert Pájer**)

Ilmoittautuneet saavat linkin elokuvaan. Ilmoittautuminen Liszt-instituutin kanavilla. Elokuviissa englanninkielinen tekstitys.

Muinaisuus ja uusiutuminen - tekstiilitaiteilija **Anna Kubinyin** näyttely Liszt-instituutin galleria U:ssa 10.4. asti. Galleria on avoinna ma-pe klo 10–18.

Huhtikuussa pianisti **Dávid Szilas**in konsertti Liszt-instituutissa.

Millä sivulla olet

Suomi-Unkari Seuran juhluvuoden kunniaksi julkaistu novellikokoelma *Millä sivulla olet* on edelleen ostettavissa. Kesälukemiseksi sopiva, lyhyistä tarinoista koostuva teos vie lukijansa Unkarin eri alueille, eri aikakausille, jopa ulkomailla asuvien unkarilaisten ajatusten pariin. Vaihtoehtoisen historian kautta voi kuitenkin ymmärtää Unkarin historiaa paremmin, ne tarinat ovat kuitenkin aika lähellä maassa oikeasti tapahtuneita. Novelleja tukeva kuvitus on **Helga Sárközi-Ková-**

csin käsialaa. Kirjan 27 novellia kääns 20 kääntäjää. Teos luotiin aidosti yhteisön voimin juhlistaaksemme seuran pitkää historiaa. Tilaa omasi koodin kautta löytyvän linkin kautta.

Mustamaalauskampanjat ja sodalla pelottelu – vaalit aseiden varjossa

Unkarin parlamenttivaalit pidetään alle kuukauden kuluttua. Viimeisten kahden vuoden tapahtumat ovat muuttaneet Unkarin politiikan kenttää täysin. Maa on aiempaa enemmän kahtiajakautunut. Unkarilaisen Magyar Hang-konservatiivilehden toimittaja **László Csécsin** mielestä maan poliittinen kenttä on järjestelmänmuutoksesta asti jakautunut kahteen isoon leiriin.

- Aiemmin oli sosialistiliberaalit ja konservatiivit. Vuoden 2010 vaaleissa muodostui yksi iso monoliitti ja paljon pienempiä puolueita sen ympärillä. Ero ennen vuotta 2010 ja nykytilanteen välillä on se, että silloin oli mahdollista osoittaa oikeistolainen ja vasemmistolainen ryhmittymä. Nyt on Fidesz ja muutosta vaativat, avaa politiikan jakautumaa Csécsi.

Oppositio puolue Tisza koostuu näin monenlaisista äänestäjistä ja puolueen lipun alle kerääntyivät vasemmistolaiset, liberaalit, pettyneet konservatiivit ja vihreät.

- Näiden lisäksi kannatusmittausten mukaan seuraavaan parlamenttiin pääsisivät vielä ääri-oikeistolainen Mi Hazánk -liike (Meidän Kotimaa), joka kritisoi hallitusta tietyissä asioissa, mutta tarvittaessa sopisi Fideszin hallituskoalitioon. Huhujen mukaan he haluaisivat tässä tilanteessa saada maaseudun kehittämistä hoidettavakseen, hän avaa.

Vuonna 2013 Fideszin uudelleenkirjoittama vaalijärjestelmä tukee isoja puolueita. Vaikka tämä tiedostetaan oppositiossa ja on jo viisi puoluetta, jotka eivät asetu järjestelmänmuutoksen toiveessa vaaleihin, on pienempiä puolueita kisassa kuitenkin mukana.

- Kaksihäntäisen koiran puolue, heitä on vaikea ottaa vakavasti. Vaaleissa mukana on vielä Demokraattinen koalitio, joka mahdollisesti saisi 1-3 % äänistä. Parlamenttiin he eivät välttämättä pääse, mutta heillä on valtava vaalibudjetti. Heidän vaalijulistensa löytyvät Fideszin läheisten yritysten paikoilta. Näitä valtavia vaalijulisteita on pelkästään Fideszillä, Mi Hazánk -liikkeellä ja DK:lla, joka osoittaa selvästi, että Fideszille on edun mukaisista tukeista näitä pienempiä puolueita heikentääkseen Tiszaa, selittää Csécsi.

Unkarin lehdistöä voi jakaa myös kahteen toisistaan selkeästi erottuvaan osaan.

- Kutsutaan toista selkeyden

Tekoälyn generoima kuva Unkarin hallituksen läheisistä medioista. Lähde KESMA.

vuoksi propagandaksi, sillä siellä julkaistaan pelkästään hallituksen narratiivia, muita näkemyksiä ei. Riippumaton lehdistö on huomattavasti värikkäämpi ja edustaa Euroopassa olemassa olevaa poliittista kenttää. On liberaaleja, vasemmistolaisia ja maltillisia oikeistolaisia.

Koska hallituspuolueiden poliitikot eivät osallistu poliittiseen keskusteluun, niitä käyvät analyytikot ja toimittajat, erityisesti hallituksen läheisten tahojen edustajat.

- Ehkä Tisza on hieman poikkeus tässä asiassa. Heidän johtavat hahmonsia, esimerkiksi **István Kapitány**, osallistuvat talouspoliittiseen keskusteluun. Tiszán kampanjaslogan on "Toimiva Unkari". He käsittelevät ihmisten arkeen liittyviä aiheita, kuten terveydenhuoltoa ja koulutusjärjestelmää, jotka ovat tarpeellisia maan normaaliin toimintaan nähden ja koskettavat äänestäjiä konkreettisesti, hän lisää.

- Meillä on joskus parihaastatteluja. Eri näkökulmia edustavia ihmisiä on lähes mahdotonta saada haastatteluun.

Koska Tisza haluaa kerätä äänestäjiä mahdollisimman laajasti, heiltä ei ole odotettavissa räväkiä juttuja, vaan he pyrkivät nyt viestittämään kaikille sopivia asioita. Oppositio puolueen kampanja on ihmisille läheinen ei pelkästään aiheen, vaan myös toteutuksenkin näkökulmasta.

- Puolueen heikomman talous-

tilanteen takia Tiszán kampanja perustuu henkilökohtaisiin tapaamisiin ja vapaaehtoistyöhön. He yrittävät päästä jokaiseen vaalipiiriin. Puolueen ehdokkaiden medianäkyvyys on myös rajoitettua. **Péter Magyar** ei päästä ketä tahansa antamaan haastatteluita, koska pelkää, että ehdokkaiden antamista haastatteluista olisi mahdollista käyttää sopimattomia pätkiä kampanjassa Tiszaa vastaan.

Fideszin kampanjointi on erilaisista, takana on suuria rahamääriä suoraan tai epäsuorasti.

- Heidänkin pitää nyt käydä jokaisessa vaalipiirissä. **Orbán** suostuu puhumaan pelkästään valikoidulle yleisölle. **János Lázár** tapaa äänestäjiä vapaammin. Hallituspuolueilla on kuitenkin omia kansalaisjärjestöjä, jotka kampanjoivat hallituspuolueiden puolesta, jopa kampanja-ajan ulkopuolella. Vaikka virallisesti ne ovat kansalaisjärjestöjä, ne toimivat valtion rahoituksella ja käyttävät valtion infrastruktuuria, avaa Csécsi.

Fideszin vaalisanomia ovat ensisijaisesti Orbánin merkittävä kansainvälinen rooli, vastustajien mustamaalaaminen ja uskottavuuden kyseenalaistaminen, uuden viholliskuvan, tällä kertaa Ukrainan ja EU:n sekä epäsuorasti Saksan käyttäminen sekä sodan uhkakuva.

- Orbánista sanottiin jo aikaisemmin, että hän on tylsistynyt sisäpolitiikkaan. Sen sijaan hän haluaa näyttäytyä isojen johtajien kanssa ja toistuvasti kertoa, mikä ei toimi EU:ssa. Hän ajattelee it-

seen maailmanpoliittisena pelaajana, mutta ei ole huolehtinut taustoista. Siitä mielestäni johtuu se, että valtion palveluiden taso on heikentynyt ja ihmiset tuntevat jo sen.

Csécsin mielestä pitkän hallituskauden takia Fideszissä ajatellaan, että tekevät he mitä tahansa, heillä on aina määränemmistö. Hänen mielestään edellisten vaalien tapaan Orbán haluaa taas herättää pelkoa sodan uhalla ja voittaa turvallisuuden lupauksella.

- Orbánin tavoite on se, että äänestäjät päättäisivät sodan pelossa. Fidesz ei pysty sanomaan, että elämme nyt paremmin eikä sitä, että viime vuodet olisivat olleet menestystarina talouden näkökulmasta. Fideszin ainoa sanottava on se, että asiat tulevat olemaan paljon huonommin, jos joku muu on vallassa. Mutta miksi kaikki olisi huonommin? Taloustilanne ei voi enää pahemmaksi mennä, niin ainoa syy voi olla se, että maa joutuu sotaan.

Csécsin mielestä tällä halutaan herättää **János Kádárin** aikana syntyneitä refleksiä. EU eikä kompromisseja ajava ulkopoliittika voi suojata sodalta, ainoastaan maan viisas johtaja, jolla on hyvät suhteet joka suuntaan ja unkarilaisiin. Näin kukaan ei hyökkää niin kauan kuin Orbán on vallassa. Piti siis löytää vihollinen, ja se on nyt Ukraina.

- Unioni ei voi olla vihollinen, koska unkarilaisten suuri enemmistö on EU-mielinen. Mielestäni Ukrainakaan ei toimi vihollis-

kuvana hirveän hyvin, sillä ihmiset ymmärtävät hyökätyn maan tilannetta.

Vaalijärjestelmän takia on nousemassa kaksi suurta puoluetta ja monien mielestä maa on menossa dualipopulistijärjestelmää kohti.

- Pelko siitä on oikeutettu. Lisäksi ei oikein tiedetä mitä Tiszalta voi odottaa. Onhan heillä populistisia ulostuloja. Puolueen asiantuntijat ovat todella osaavia, joten me voimme luottaa siihen, että jos he saavat toimia omalla alueellaan, he onnistuvat hyvin.

Jos Fideszin tapaan valtopoliittika tulee olemaan ensisijainen näkökulma Tiszassakin, niin hyviä päätöksiä ei voi tehdä. Mahdollisen Tisza-hallituksen suurimmaksi vaikeudeksi tulee muodostumaan Fideszin jättämien poliittisten ja taloudellisten esteiden ylittäminen. Jos he eivät siihen kykene, on vaarana, että hallitus tulee olemaan täysin toimintakyvytön, Csécsi avaa.

Toimittajan mielestään syy, jonka takia niin monella tavalla ajattelevat ihmiset pystyvät tekemään yhteistyötä, on se, että Orbán johtaa Unkaria väärään suuntaan niin monen mielestä.

- Ihmiset odottavat paljon Tiszalta. He odottavat, että Orbán häipyisi vallasta ja että Fideszin poliitikot vaadittaisiin vastuuseen edellisvuosien rikoksista. He odottavat, että puolue vahvistaisi Unkaria Unionin ja Naton jäsenenä.

Teksti: Botond Vereb-Dér

Voiko Péter Magyar hävitä vaalit 2026?

Kun viimeksi Suomi-Unkari kysyi, voiko **Viktor Orbán** hävitä vaalit, on kohtuullista tarkastella kysymystä myös hänen vastustajansa **Péter Magyarin** kannalta. Huhtikuuisista vaaleista on tulossa suoranainen maailmojen taistelu, jossa toisen ehdokkaan takana on EU ja toisen **Trump** ja **Putin**.

Vanhan väitteen mukaan kansalaiset seuraavat menestyjää ja menevät voittajan puolelle. Siksi kamppailua käydään myös mielipidemittauksilla, joissa Unkarin tapauksessa kannattaa aina huomioda se, kuka ne on tehnyt.

Lähellä oppositiota olevien tutkimuslaitosten mittauksissa Péter Magyarin Tisza johtaa, kun taas hallitusta lähellä oleva Nézőpont on rummuttanut Orbánin ja Fideszin puolesta. Merkittävää on myös se, uutisoidaanko tulos kaikkien kansalaisten, puolueen valinneiden vai varmojen äänestäjien osalta.

Esimerkiksi helmikuussa 21 Kutatóközpont -tutkimuslaitos julkaisi oman mittauksensa. Siinä Tisza johti jokaisella kolmella tasolla: kaikissa äänioikeutetuissa sen etumatka oli 7, puolueen valinneissa 10 ja varmasti puoluetta äänestävissä 16 prosenttiyksikköä. Népszava-lehden pyynnöstä tehdystä 4.3. julkaistussa Publicuksen kyselyssä Tisza johti Fidesziä 35%-30% kaikkien äänestäjien osalta. Varmojen ja puolueen valinneissa Tiszan etumatka oli 47%-39%, kun 25% ei osannut sanoa vielä kantaansa. Kurioositeettina politiikkapainotteinen vedonlyöntisivusto Polymarket tarjoaa Tiszan voittomahdollisuudeksi 60 prosenttia.

Tunnetusti gallupit eivät äänestä eikä tämä varmista huhtikuun vaalivoittoa. Tisza on toki suosittu nuorten ja esimerkiksi pääkaupunkilaisten keskuudessa, mutta Unkarissa maaseutu ja vaalipiirijako ovat usein ratkaisseet vaalituloksen.

Vaalit eivät vapaudestaan huolimatta ole Fideszin valtakaudella olleet reilut, eivätkä ole sitä nykyään. Mielipiteitä ohjallaan valtiollisen median sekä poliittisen mainonnan ja sen rajoitusten turvin. Esimerkkinä ovat jo Fideszin tavaramerkiksi muodostuneet propagandajulisteet, jotka jälleen värittävätkin Unkarin katu-kuva. Myös Péter Magyar on ollut jatkuvan mustamaalaus-kampanjan kohteena siitä lähtien, kun

Suuret Fidesz-KDNP:n julisteet hallitsevat politiikan maisemaa myös 2026 vaalikamppailussa.

hän jätti Fidesz-puolueen.

Fidesz ei ole tapansa mukaan myöskään julkaissut vaaliohjelmaa. Sodan ja rauhan teemojen ohella se puhuu epämääräisesti aikaisemman politiikan jatkamisesta ja kehystää itsensä "varmaksi valinnaksi" (*biztos választás*).

Kampanjansa se kehystää Ukrainassa käytävän sodan jatkumisella ja "Brysselin sotapuolueella". Vuoden 2022 vaaleissa Fideszin väite, että oppositio veisi Unkarin sotaan, takasi sille voiton. Ulkoministeri **Szijjártó** on myös todennut, ettei Ukrainasta tule EU-jäsentä niin kauan kuin Fidesz hallitsee Unkaria.

Ja jos vaikka Tisza voittaisikin, parlamentin paikkajako on omittuisen vaalimatematiikan tulos. Unkarissa 45% äänistä on riittänyt kahden kolmasosan superenemmistöön parlamentissa.

Vaalijärjestelmä perustuu Saksasta ja Italiasta kopioituihin malleihin sillä erolla, että se palkitsee voittajaa niitä enemmän. Yhdistelmävaalissa 106 mandaattia jaetaan enemmistövaalilla yhden ehdokkaan vaalipiireissä ja loput 93 valtakunnallisessa listavaalissa.

Tutkimuskeskus 21 Kutatóközpontin vaalikoneen avulla on mahdollista arvioida paikkamääriä mielipidemittausten perusteella. Tämä tarkoittaisi noin 110 paikkaa Tiszalle ja 80 paikkaa Fi-

deszille, mikäli Mi Hazánk pääsis läpi.

Tutkijoiden arvioissa parlamentissa on pian vähimmillään vain kaksi puoluetta. Joissakin arvioissa myös laitoikeiston Mi Hazánk-puolueen on arveltu ylittävän äänikynnyksen, mutta vasemmistoliberalin Demokraattisen koalition jäävän sen alle. Oireellista on sekin, että takavuosisien mahtipuolue sosialistien MSZP päätti jättäytyä vaalien ulkopuolelle.

Liberaalitaustaista Republiikon-instituuttia johtava **Gábor Horn** arvioi, että tulevassa parlamentissa puolueita olisi kolme, tai korkeintaan neljä. Mi Hazánk-puolueen mahdollisen läpimehnon lisäksi Kaksihäntäinen koira-puolueen mahdollisuudet ylittää äänikynnys ovat paremmat kuin Demokraattisella koalitiolla.

Helmikuuisessa Népszavan haastattelussa Horn listasi kuitenkin kolme tekijää, joiden vuoksi Tiszan voitto ei gallup-luvuista huolimatta ole varmaa. Ensimmäinen niistä liittyy jo mainittuun huomioon vaalien epäreilueudesta: Fideszillä on käytössään suhteettoman suuret resurssit ja voimavarat muihin puolueisiin verrattuna.

Toinen tekijä liittyy Fideszin mahdollisuuksiin vaikuttaa äänestäjien käyttäytymiseen erilaisen tulonsiirtojen kautta. Horn nostaa esimerkiksi ns. 13. ja 14.

kuukauden eläkkeen ja kaksi- ja kolmelapsisten naisten vapautuksen tuloverosta, joita hän pitää peiteltyinä äänenostona.

Lisäksi Horn arvioi, että Tiszan voittomahdollisuudet kytkeytyvät maailmanpoliittiseen tilanteeseen. Viktor Orbán on kansainvälisesti tunnettu poliittinen toimija, jonka pysymiseen vallassa myös Trumpilla, Putinilla ja **Xil-lä** on omat intressinsä.

On merkittävää, että Yhdysvaltain ulkoministeri **Rubio** vieraili Unkarissa, ja myös Trumpin vierailusta vaalien alla on huhuttu. Mahdollinen ajankohta tähän olisi konservatiivisten voimien kansainvälinen konferenssi CPAC maaliskuun lopulla. Orbánin rauhankonferenssi, joka toisi Trumpin lisäksi myös Putinin ja **Zelenskyin**, tuskin toteutuu ainakaan ennen vaaleja. Orbán on hyväksynyt kutsun Trumpin "rauhanneuvostoon" yhtenä harvoista eurooppalaisista johtajista.

Fideszin haastajia on vuosien varrella syytetty visioiden puutteesta, ja he ovat esittäytyneet lähinnä nykypoliittikan vastakohtana. Tiszan suhteen on ollut välillä epäselvää, mihin se sijoittuu poliittisella kartalla. Puolue esittäytyy maltillisen oikeistolaisena, ja sen kuvasto on selvästi kansallismielistä. Se on tarttunut esimerkiksi Slovakian unkarilaisvähemmistön kysymyksiin, joihin Orbán on

Slovakian pääministeri **Ficon** liittolaisena reagoanut varovaisesti.

Toisaalta se joutuu kosiskelemaan liberaaleja ja oppositiohenkisiä äänestäjiä, mikä näkyy sen retoriikassa ja vaaliohjelmasa. Fidesz esittää Tiszan nimenomaan vasemmistolaisena ja Brysselin marionettina.

Tiszan vaaliohjelma oli huhuja ja väitteitä jo ennen sen varsinaista julkaisemista. Puolue ajaa euron käyttöönottoa, veronalennuksia pienituloisille, terveydenhuollon parantamista ja paluusta Euroopan syyttäjänviraston jäseneksi. Tarkoitus on myös parantaa suhteita Puolaan ja muihin V4-maihin. Fideszin tiukkaan maahanmuuttopolitiikkaan ja raja-aitoihin Tisza ei kajoaisi.

Tisza on pitkään henkilöitynyt vahvasti Péter Magyarin ympärille. Nyt puolue on tuonut esiin muita asiantuntijuutta korostavia johtohahmojaan. Merkittävimpä ovat **István Kapitány**, joka on tehnyt pitkän uran Shell-öljyfirman johtoportaan ja sekä **Anita Orbán**, jolla on vastaavanlainen kokemus Vodafone-puhelin-yhtiössä.

On lopulta hyvin mahdollista, että Fidesz menettää kahden kolmasosan superenemmistönsä, muttei myöskään Tisza saa selkeää. Voidaan päätyä Puolasta tuttuun tilanteeseen, jossa presidentti jarruttaa uuden hallituksen uudistuksia.

Tätä silmällä pitäen Unkarin parlamentti laajensi taannoin presidentin valtaoikeuksia. Ennen presidentin syrjäyttämiseen riitti parlamentin yksinkertainen enemmistö. Nyt myös tukevasti Fideszin käsissä olevalla perustuslakituomioistuimella on sanansa sanottavana niin tässä kuin monissa muissa kysymyksissä.

Lienee myös selvää, että jopa maailmanpoliittista merkitystä omaavia vaaleja ei ratkaista normaaleilla televisioväittelyillä. Kannatusta "mitataan" jälleen kerran myös kaduilla ja maaliskuun kansallispäivänä, jolloin sekä Orbán että Magyar marssittavat kannattajansa pääkaupunkiin.

Teksti: Anniina Hyttinen
Jani Korhonen
Heino Nyssönen

Kuva: Berta Göndör

István Papp Lumi

Näinä aikoina ei juurikaan sada lunta. Ei läheskään niin kuin ennen vanhaan. Niin tiheää, niin pehmeää, kuin lämmin palttoo olisi käännetty nurin ja sillä peittäisiin maan vanha pinta. Näin minä aina ajattelen talvesta. Minulle se on mukavaa, ystävällistä ja ihanaa aikaa. Paksuja hiutaleita pudottavat pilvet tuovat meille luonnon muinaisen demokratian.

Lumisade piilottaa kaiken usean senttimetrin paksuiseksi kasvavalla lumipeitteellä, joka pysyy meillä päiviä, jopa viikkoja. Ajan myötä se jäätyy ja muodostaa kaiken päälle kovan kuoren. Se näyttää oikeudenmukaiselta tai ainakin kunnioitettavammalta kuin miltä se näytti ensi silmäykseltä.

En tiedä, tulenko koskaan enää kokemaan tuota vanhaa lumisadetta, mutta kun ajattelen näin, näen aina silmissäni **Matyi-sedän** kuistin. Kaksi jättimäistä poppelipuuta, jotka kiertyivät toisiinsa pelästyneinä koirien haukuessa kesäöinä. Niiden juuret työntyivät maasta ja murskasivat jalkakäytävän juurillaan. Kahden kapean rungon välistä, suunnilleen keskeltä, alkoi vähäinen polku, jolle en pitkään aikaan uskaltanut astua.

Oikealla, Sitkein aidan kulmalla, on linnakkeen suojavallia muistuttava kumpu, hitaasti mureneva, vuosikymmeniä sitten ladottu savitiilikasa. Rotanpesä luolinen. Siinä on kuin vanhan linnan entisen loiston viimeiset rippeet, ei satunnainen muisto rakennustyöstä, jota varmaan ensin lykättiin ja lopulta jätettiin ikuisiksi ajoiksi.

Polun vasemmalla puolella on kuluneita ammeita, joita ei enää kannata tinata, ruosteisia johtoja, katkenneita putkia, tiilenkappaleita, rampa sahapukki, purkamaton kasa tuulen ympäriinsä syyttämiä puunoksia, talvella jatkuvakäyttöinen polttoaineen lähde. Siellä on vanha nokinen hilloastia. Ja tietenkin pusikko tai läpätunkematon tiheikkö. Jälkimmäinen syntyy vain kesällä.

Polku ei ole pitkä, ei ehkä edes kymmentä metriä, ja loppua kohden saavun nora-bora-puiden sekaan, ohi lepäävän, rähjäisen kottikärryn ja kuluneen, hihnoilla sidotun, rasvaisen mekaanikon laukun. On kuin kaksi vartijaa väijyisi täälläkin, vaikkakin ne vain peittävät näkyvän kadulta pihaan

vilkuilevilta. Kissanpennut juoksentelevat ruohikossa, toinen niistä vetää kengännauhaa neulante-rävillä hampaillaan. Astun varovasti pois tallatulta polulta, sillä missä tahansa saattaa olla rikkinäinen purkki, vääntynyt vekotin tai narulla yhteen sidottu juotinkimppu.

Se, mitä monet pitävät vain tavalisena roskakasana, on itse asiassa pilatun elämän jäänteitä, ja se voi kadota viikossa, jos olen onnekas. Lumesta voi erottaa vain epämääräisiä kumpujen, lohokareiden ja ruohokasojen ääri viivoja. Ennen kuin lumi sulaa, pinnan alla voi olla mitä tahansa. Se tarjoaa melkein lupauksen ihmeestä.

Suurin ihme on kuitenkin **Mátyás Krizbain** elämä. Eli itse elämän olemassaolo ja sen jatkuvuus. Minulla oli pitkään vääriä käsitys hänestä, elämäni ensimmäiset yhdeksän tai kymmenen vuotta kuuluivat ajattelemalla häntä vanhan pariskunnan miespuolisena jäsenenä. En koskaan unohda sitä yllätystä, kun isoäitini naurahtaen korjasi vahingossa tekemäni kielivirheen juustopastaa valmistaessaan ja sanoi, että Matyi-setä ja **Bözsi-täti** eivät oleleet aviomies ja vaimo, vaan poika ja äiti.

He näyttivät minusta kahdelta suunnilleen samanikäiseltä vanhukseksi, vaikka en tuolloin vielä tiennyt mitään siitä, että ihmiset vanhenevat ajan myötä. Jumalan kiitos, en koskaan joutunut heidän kanssaan kiusallisiin tilanteisiin. Bözsi-täti syntyi kuitenkin vuonna 1911 ja hänen vanhainpöytänsä vuonna 1934. He olivat kadun vanhimmat asukkaat. Kaavin heidän tarinansa kokoon vanhoista muistoistani.

Kaikki alkoi siitä, kun aloin hitaasti ontua. Raahasin jalkaani kuin kuokan vartta, kaivoin ojaa vihreiden papujen rivin viereen ennen kastelua. Aluksi kaikki näytti laiminlyödyiltä. Eräänä toukokuun aamuna kompuroin pälinkatista laamon aidan eteen, mäsikin kamala haju kirveli nenääni, ja ilman näkyvää syytä jäin jonon päähän. Ehkä olimme menossa torille, me kolme. Antakaa hänelle kanakeittoa, niin hän osaa kävellä kunnolla, isoäitini kannusti äitiäni. Hän varmaan luuli, että olin vain välittämättä itsestäni. Mikään ei olisi ollut vieraampaa äidilleni kuin tuollainen pelollinen tonkiminen, joten siitä lähtien

raahauduin eteenpäin yhä näyttävämmiin. Päädyimme ortopediselle klinikalle: Karolina út, tuntematon maailma. Ylennyksen viimeiset asteet: Mezótúr, Szolnok, klinikka. Se voi olla mitä tahansa rouva, sanoi röntgenlääkäri kuivasti katsoessaan pimeää kohtaa reitini yläpuolella. Mitä tahansa.

En tiedä, miten isoäitini oli joutunut keskusteluun asiasta Matyi-sedän kanssa. Ehkä hän oli vielä asentamassa sähköjä meille? Paloiko jauhatuskoneen moottori loppuun, koska oli liian täynnä maissia? Vai olivatko hiiret pureet jo valmiiksi hiiltyneitä sähkö-

johtoa autotallin ullakolla? Tämä riittää – lainatakseni Matyi-sedän tarinankerronnan välttämätöntä elementtiä – että saimme häneltä ensimmäisen luotettavan sanan, joka ei ainoastaan täyttänyt paikallisia kohteliaisuuden muotoja, vaan perustui joltiseenkin empiriseen näyttöön.

En todellakaan ollut ensimmäinen potilas, joka joutui ortopediselle klinikalle tältä Béketelepin kadulta. Setä Matyi edelsi minua eikä vähän, noin kolmekymmentä vuotta. Yli vuosikymmenen kärsimyksen jälkeen hän pääsi Budan sairaalaan, ja professori **Vízke-**

letyn ansiosta, ja jos hän ei kokonaan parantunutkaan, niin ainakin hänen elämästään tuli siedettävämpää. Ja katso, klinikan sisäänkäynnillä luki nuoren apulaisprofessorin nimi johtajana ja se antoi meille toivoa. Ei ensisijaisesti minulle, joka tuskin ymmärsi tapahtumista mitään, vaan pikemminkin äidilleni ja isoäidilleni. Jos se oli kerran ollut mahdollista, miksei se olisi mahdollista uudelleen? Se oli mahdollista, mutta kaikki se ei ole tässä tarinassa tärkeää.

Käännös: Anssi Halmesvirta
Kuva: Fortepan Shermann Ákos

Sama materiaali, eri kieli

Iittalan lasitehtaan kolmen työntekijän ja lasitaiteilijan yhteinen näyttely avattiin 29. tammikuuta Unkarin kulttuurikeskuksessa. Kolmelle taiteilijalle, **Rea Salokanteleelle**, **Saara Sirkeojalle** ja **Péter Kovácsille** avautui erinomainen mahdollisuus näyttää yleisölle, mitä he ajattelevat lasista ja mitä he haluavat kertoa maailmalle sarjatuotannosta hyvin tutulla materiaalilla.

Saara Sirkeojan teoksissa heijastuvat luonnosta tutut muodot. Isot simpukat ja kukat sekä kuumana taitettu lasi ovat hänen teoksilleen tyypillinen ominaisuus. Rea Salokannel taas käyttää paljon väriä ja hiomalla luotuja muotoja. Péter Kovácsin teokset ovat muodoltaan selkeitä ja yksinkertaisia, mutta lasimateriaalin sisäiset muodot, värit ja motiivit tekevät hänen materiaalinsa huomiota herättäväksi.

Vuodesta 2008 alkaen Iittalan lasitehtaalla lasinpuhaltajana työskentelevä Péter Kovács toi Unkarista erilaista valmistustekniikkaa ja muotokieltä.

- Teokseni ovat täysin skandinaavista tyyliä edustavia esineitä. Tyyliltään ja muodoltaan suhteellisen helppoja, mutta painavia kappaleita. Olen kuitenkin käyttänyt toteutuksissa myös Unkarissa opittuja tekniikoita eli kappaleiden sisällä olevat elementit ja muodot ovat Unkarista ja Keski-Euroopasta tuotuja, avaa Kovács.

Häneltä on näyttelyssä esillä kahden sarjan teoksia.

- Promise-sarjani seuraavat muodoltaan Pohjoismaille tyypillisiä muotoja, mutta ovat sisältä huomattavasti koristeellisempia. Niihin käytin sekä Unkarissa että Iittalassa opittuja tekniikoita. Värit ja tekniikat vaihtelevat kappaleittain. Näiden valmistus on aika vaativaa, ne koostuvat vähintään seitsemästä lasikerroksesta. Kuplat laitoin ohjattujen kuplien tekniikalla. Lasia tehdessäni liikutan massaa sillä tavalla, että kuplat tulevat juuri haluamiini paikkoihin, hän kertoo.

- Promise-sarjani on ehkä minulle läheisin sarja, siitä löytyy ajatukseni lasista. Värit, muodot ja paino kielivät minusta ja suhteestani lasiin, jatkaa Kovács.

Hänen toinen sarjansa, Aqua, leikkii enemmän abstrakteilla muodoilla. Promise-sarjan teoksissa näkyvät motiiveja luonnosta.

Rea Salokannel, Péter Kovács, Regina Surányi ja Sanna Tiirikainen Unkarin kulttuurikeskuksen näyttelyn avajaisissa.

Kovács oppi tekemään painavia lasituotteita Iittalassa, sillä Unkarissa valmistetut lasituotteet olivat enemmänkin pieniä, mutta suomalaisia huomattavasti koristeellisempia esineitä.

- Kotona opitut asiat perustuvat keskieurooppalaiseen tekniikkaan ja valmistukseen. Tekninen taito Unkarissa on erittäin korkea. Täällä minun piti oppia työskentelemään isoilla ja painavilla lasikappaleilla, hän kiteyttää.

Rea Salokannel aloitti lasinpuhaltajana Nuutajärven tehtaalla, jossa valmistettiin muun muassa Toikan lintuja. Hän työskenteli todella pitkään unkarilaispuhaltajien kanssa sekä siellä että Iittalassa. Lasinpuhaltajana hän huomasi heti unkarilaistyökavereidensa erilaisen teknisen taustan.

- Me tehdään Iittalan tuotantoa, joka edustaa suomalaista taidetta ja tuotteet ovat pitkäikäisiä tuotteita. Unkarilaiset ovat äärimmäisen hyviä pyöritettävien tuotteiden puhalluksessa, aivan ylivoimaisesti. He ymmärtääkseni työskentelivät vielä puumuoteilla, jotka kuluvat paljon nopeammin ja vaativat enemmän tarkkuutta, kertoo Salokannel.

Vaikka suomalaiset ja unkarilaiset oppivat toisiltaan paljon, Salokanteen muotokieli perustuu eri vaikutteisiin.

- On muutamia ihmisiä, jot-

ka inspiroivat minua. Erityisesti urani alkuvaiheessa, jolloin olin vielä Nuutajärven tehtaalla. Siellä oli useampia taiteilijoita ja pienyrittäjiä. **Anu Penttisen** hyvin vahva graafinen tyyli, josta pidin henkilökohtaisesti. Hänellä on uskoton värisilmä. En tiedä huomaako minun töissäni sitä, mutta

minä ihailen hänen töitään edelleen. Se on ihan sama, mitä materiaalia hän käyttää, hänen oma tyyli näkyy aina hänen teoksissaan. **Oiva Toikka** on myös semmoinen, erityisesti kukissa, hänen naivistinen ja yksinkertainen tapa on toinen, joka inspiroi, avaa Salokannel.

Péter Kovácsin Promise-sarjan teos.

Unkarilaisten ja suomalaisten lasinpuhaltajien välinen ammatillinen vuorovaikutus on laajentanut sekä taiteellista näkemystä että ammattitaitoa.

- Olen oppinut paljon meidän unkarilaisilta työkavereiltamme. Meillä aina joku toinen puhaltaja tuo lisää lasia, jos sitä tarvitaan lisää tuotteeseen. En ikinä ole nähnyt sellaista, että joku ottaisi nappilasin toisella kädellä ja tuote pyörisi toisessa kädessä. Péter pystyy siihen.

Vuonna 2008 Iittalaan saapuneiden unkarilaispuhaltajien piti oppia työskentelemään erilaisella lasimateriaalilla ja tuttua isoimmilla pilleillä, sillä he valmistivat totuttua suurempia ja painavampia tuotteita. Nyt unkarilaiset ovat tehtaan kokeneimpia puhaltajia. Péter osallistuu alokkaiden koulutukseen ja pystyy juurruttamaan Unkarin hyviä käytäntöjä Iittalaan.

- Sarjatuotannossa lasin ottaminen uunista on sellainen vaihe, jossa voitiin hyvin hyödyntää Unkarista tuotua osaamista. Tasaiset liikkeet ovat tärkeitä, jotta lasimassaan ei tulisi kuplia. Myös se, miten pistetään pilli lasimassaan, missä asennossa pilli pidetään ja miten istutaan penkillä, Kovács luettelee pieniä yksityiskohtia.

Unkarilaiset tuotteet ja niiden valmistus herättävät suomalaisenkin kiinnostusta tehtaalla.

- Iittalan lasitehtaalla ei ikinä valmistettu maljoja. Olen jatkanut niiden valmistamista täälläkin omaksi huvikseni. Asia kiinnosti ja olen jo pitänyt työpajoja suomalaisille puhaltajille. Maljojen valmistuksen tekniikka on todella vaikeaa, mutta nyt suomalaisetkin pystyvät jo valmistamaan tiettyjä vaiheita maljan teosta, vaikeivat aikaisemmin sitä ole tehneet, kertoo Kovács.

Taiteilijoiden teoksiin voi tutustua Liszt-instituutin näyttelyn päättymisen jälkeenkin.

- Viime vuoden Aqua ja Promise-sarjani kappaleet olivat jo esillä. Tänä vuonna Unkarin Szombathelyssä ja huhtikuussa Iittalan museossa voi nähdä teoksiani. Valmistan sinne myös uudentyyppisiä, kukkamotiiveilla varustettuja teoksia

Teksti ja kuvat:
Botond Vereb-Dér

Terveisiä Unkarin Alpeilta – Lillafüredistä!

Vertaukseni Alpeihin on kieltämättä liioittelua, mutta kontrasti Unkarin tyhjäntasaisten pusztan ja pohjoisten vuorten välillä lyö joka kerta ällikällä.

Unkarissa ollessamme tukikohdanamme on aina anoppila Nagykunságin pääkaupunki Karcagissa. Sekä Karcag että Nagykunságin alue ovat jostain syystä sivussa suurista matkailijavirroista, vaikka näkemistä sielläkin riittäisi. Kirjoitan joskus vielä jutun Karcagin "Shamaanirummusta" ja kumaaneista, Kisújszállásin historiallisesta Zsigmond Móriczin kymnaasista, Tiszafüredistä sekä Poroszlón Tiszajärven luontokeskuksesta.

Tällä kertaa kerron kuitenkin kesälomasta Pohjois-Unkarin "keskivuoristossa", tarkemmin sanottuna Lillafüredissä.

Matkareitiksi valikoitui paremman puutteessa tuttu ja töyssyinen paikallistie Karcagista Tiszafüredin kautta Füzesabonyiin ja sieltä sitten moottoritietä Miskolciin.

Olin joskus retkilläni ajanut Mezökövesdin pikkukaupungin halki, ja halusin poiketa nytkin siellä lounaalla. Tutustuimme kävellen Mezökövesdin keskustaan. Päärainin molemmin puolin oli mutkittavia ja kapeita katuja. Sadekuuro yllätti meidät – onneksi, sillä jouduimme hakemaan suojaa kaupunginmuseosta.

Museo eli Matyó Múzeum sijaitsee hienosti kunnostetussa, vanhassa kaupungin seurahuoneessa (Korona Szálló). Museo osoitautuikin varsinaiseksi käsityön ystävien aarreaitaksi. Keskiössä olivat alueen rikas käsityöperinne, josta ainakin matyóhímezés eli matyópítsit lienevät monille lukijoille tuttuja. Täckäläinen pitsinypläys- ja kirjontataito on ollut UNESCO:n aineettoman maailmanperinnön luettelossa jo vuodesta 2012.

Museossa selvisi myös, että kaupungin tiheä, ahdas ja sekava katuverkko on peräisin suoraan keskiajalta. Kaupungissa kohtasivat läheisen maaseudun maanviljelijät, vuorilta tulevat kaivostyöläiset sekä tietysti maantierosvot, betyárit.

Seuraavaksi suunnattiin kohti monelle seuramme jäsenille tuttua Miskolcia. Täältä alkaa Pohjois-Unkarin vuoristo (Északi-középhegység) eli kukkulamaasto. Heti kun Miskolcin taajama-alue päättyy, maantie muuttuu mutkaiseksi vuoristotieksi, joka kiemurtelee rinteiden ja sankkojen metsien välissä laakson pohjalla. Tie nousee hiljalleen ylöspäin: en-

Maisema linnan tornista.

sin nouseaan Alsóhámarin, sitten Felsőhámarin kaivoskyliin.

Ja Felsőhámarin ylälaidalla kohtaa majesteettinen Lillafüredi Palotaszálló eli Linnahotelli, virallisesti nykyään Hunguest Hotel Palota.

Luksushotelli Matias-kuninkaan makuun

Linna edustaa Horthyn-kauden historiallisen koristeellista ker-

taustyyliä. Historiallisia yhtymäkohtia on helppo löytää Imatran valtionhotellin kanssa, mutta rakennustyyli hämää: Lillafüredin hotelli on parikymmentä vuotta nuorempi kuin Imatran valtionhotelli (1903). Lillafüred on valmistunut 1929 – eli vain kymmenen vuotta ennen pelkistetyin funktionalistista Aulangon hotelia Hämeenlinnassa.

Hotelli ei ole siis ihan niin vanha, kuin miltä se näyttää, mutta sillä on historiallinen "edeltäjä", joka

on Imatran valtionhotellin ikätoveri, Tátralomnicin eli nykyisen Tatránka Lomnicin Grand Hotel Praha, Slovakian Tatravuoristossa. Se oli silloisen Suur-Unkarin maatalousministeri **Ignác Darányin** hanke. Kun Slovakia menettettiin Trianonin rauhansopimuksessa, piti tilalle saada uusi vuoristo- ja edustushotelli. Paikaksi valikoitui jo suosituksi matkailukohteeksi tullut Lillafüred.

Uuden hotellin suunnitteli **Kálmán Lux**. Hän visioi sellaisen

palatsin, jonka itse Matias-kuningas olisi suunnitellut 1400-luvun tyyliin. Kertoo paljon 1920-luvun Unkarin äärikonservatiivisesta ajattelusta – jossa katse tulevaisuuteen oli suunnattu tiukasti taaksepäin. Mitä kauemmas, sitä parempi. **Mátyás Király** -tema näkyy hotellissa joka puolella, mm. salien ja ravintoloiden nimissä ja erityisesti pääportaikon puukaiverruksissa ja lasimaalauksissa.

Vierailumme alkoi heti hyvissä merkeissä: vastaanotossa työskentelevä keski-ikäinen **Ákos** ilahtui kuullessaan, että olemme Tampereelta. Hän alkoi muistella olleensa 90-luvun keskivaiheilla Tampereella kesäyliopistossa opiskelemissa suomea ja olleensa majoittuneena erään **Tenho Takalon** luona. Kyllä maailma on pieni!

Lillafüredin linnahotelli mainostaa itseään ympäröivän luonnon lisäksi myös runsaalla illallispuhvetillaan. Ja totisesti, suomalaisenkin pitopöytä tuntuu turistiksi, illallispuhvetillaan oli käsittämätön. Lisäksi tunnelma komeassa salissa oli pienempiin ympyröihin tuntuu hiljentävä. Jo ovelta illallisvieraita kehoitettiin pukeutumaan asiaan kuuluvalla arvokkuudella ja jättämään lippalakit, shortsit ja sisätoissut huoneeseen!

Aamiainen syötiin samassa salissa kristallikruunujen alla. Sekin oli aivan liian runsas. Ja kaiken kruunasi erkkeri-ikkunoiden luota helisevä elävä kitaramusiikki.

Hotellin alakerrassa toimii suuren Matias-ravintolan lisäksi aula-kahvila, kellarikerroksessa taas Hunyadi-ravintola (joka ei jostain syystä ollut nyt toiminnassa). Kellarikerroksessa oli myös kuntosali, pelihuone biljardipöytineen ja ralliautosimulaattoreineen sekä spa-kylpylä-saunaosasto, jossa oli useampi suomalainen sauna, elämysallas ja 10 metrin uima-allas.

Kaiken huippuna on torni, jossa voi tutustua hotellin historiaa kertovaan näyttelyyn sekä tietenkin ihastella ympäröiviä "Alppi-maisemia".

Karstivuoriston ihmeitä

Lillafüredin ympäristö on täynnä luonnonnähtävyyksiä, näkötorneja, vuoristopuroja, lähteitä ja tietysti kalkkikiviluolia. Alue on kuitenkin myös tärkeä osa Unkarin kaivos- ja teollisuushistoriaa. Hámarin kylien nimikin tarkoittaa rautatakomoa (saksan Ham-

merista on tullut unkarilaisittain hámor). Felsőhámorissa on mm. Unkarin teollisuusmuseo ja läheisessä Újmassan kylässä entistetty masuuni.

Sateisen sään vuoksi meiltä jäi käymättä yhdelläkään vuorella ja näkötorjissa (paitsi hotellin omissa tornissa). Linnahotellista pari kilometriä etelään (ylöspäin) olisi ollut kuuluisa Szent István barlang eli Tapani-kuninkaan luola, Lillafüredin seikkailupuisto (Kalandpark) sekä päätaihuimaaviin korkeuksiin vievä köysirata (Libegő). Lisäksi Szent Istvánin vuoren laella olisi ollut komea näköalatorni. Ne jäivät ensi kertaan. Matkustimme kuitenkin paikallisella "metsäjuna" Garadnaan. Metsäjuna eli Lillafüredi Állami Erdei Vasút liikennöi Diósgyörin ja Garadnan väliä useita kertoja päivässä. Seitsemän kilometrin matka Lillafüredistä Garadnaan kestää noin puoli tuntia ja reitti noudattelee laakson pohjalla kulkevan Garadnapuron varrtta.

Garadnassa on vain muutamataalo. Pääte pysäkin vieressä on iso leikkikenttä sekä paikallises-

ta metsänhoidosta, luonnosta ja eläimistä kertova pikkumuseo. Se oli onneksi auki, mutta viereinen büfé taas kiinni – todennäköisesti turistivirrat eivät riittäkannattavan liiketoiminnan ylläpitoon.

Museon jälkeen lähdimme kävelemään takaisin kohti Lillafürediä. Alkumatka piti kävellä maantien vartta. Poikkesimme Lillafüredin kalankasvattamolle, jonka tunnelmallisessa (ja lounasaikaan erittäin suosituksessa) ulkoilmaravintolassa myydään neljällä eritavalla upporasvassa paistettuja tuoreita taimenia. Vähän edempänä oli uusi kalaravintola, Vendglő a Pisztrángoshoz, joka tällä kertaa täytyi jättää väliin. ("Ensi kerralla sitten.")

Heti sen jälkeen tien vieressä konoitti outo, kulmikas kivitorni, joka osoittautui vanhaksi masuuniksi. Sen vieressä oleva näyttelyrakennus oli juuri kuitenkin suljettu. Se oli osa Hámorin rautakaivosmuseota, josta kerron hieman tuonnempana lisää.

Loppumatkasta alkoi sataa kaatamalla, ja sadeviitasta huolimatta jalkamme kastuivat litimäriksi.

Kiersimme vielä Hámorin-tón, eli Felső-Hámorin yläpuolelle ja linnahotellin viereen tehdyn patojärven. Järvi on muuten monille tuttu Zoltán Huszárikin Szindbád-elokuvasta vuodelta 1971 – siinä se on tosin jäässä ja sen jäällä luisellaan.

Kolmantena päivänä (runsaan aamiaisen jälkeen) tutustuimme linnahotellin alapuolelle rakennettuihin terassipuutarhoihin, ns. Lillafüredin riippuviin puutarhoihin. Puutarhojen tukimuurit on todellisuudessa rakennettu käytännön syistä linnahotellin perustusten tueksi. Aivan hotellin vieressä kohisee myös korkea Szinvajoen (tai Lillafüredin) vesiputous. Sen vieressä on Anna-luola, joka ei ole tyypillinen tippukiviluola vaan erittäin harvinainen kalkkituffiluola (mésztufabarlang). Sen pitsimäiset kalkkikivimuodostelmat ovat kivettyneitä kasvien ja puiden juuria.

Luolaan pääsee vain ryhmän ja oppaan mukana, mutta käynti kannattaa. Kierros kestää vajaan tunnin. Luola toimi sotien aikana pommisuoja, sairastupana,

ja sitä ennen sitä käytettiin myös kirkkona. Vielä nykyäänkin sen yhdessä kammiassa suoritetaan vihkimisiä.

Anna-luolalta alkoi myös Hámorin kylä, jossa ehdimme vielä tehdä pienen kävelykierroksen. Tunnelmallisia mutkittelevia katuja, keskellä soliseva vuoristopuro, siltoja ja korkeuseroja sekä paljon yksityisiä majoituspalveluntarjoajia (vinkiksi niille, joita linnahotellin luksus ei kiinnosta).

Hámorissa toimii myös Unkarin rautakaivosmuseo, Kohászati Múzeum, joka on osa Budapestissä toimivaa Unkarin tekniikan ja liikenteen museota.

Lähdettyämme Lillafüredistä poikkesimme vielä aivan Miskolcin laidalla olevaan Szeletan puistoon ja näyttelykeskukseen, koska se näytti kiinnostavalta. Modernin, hieman ruskeankirjavaa bunkkeria muistuttavan rakennuksen pääoven edessä seisoo valtava muovinen mammutti. Sisällä on kuitenkin yksi Unkarin modernimmista museo- ja näyttelykeskuksista, Bükkön kansallispuiston kävijäkeskus.

Nykmuseoiden tapaan se sopii erinomaisesti myös lapsiperheille: leikkikentän ja muovimammutin lisäksi sisällä on monenlaista interaktiivista näyttelyä ja mm. kolmiulotteinen luolaelokuvateatteri. Museon büfén valikoima oli myös yllättävän monipuolinen ja hyvä.

Bükkön kansallispuisto on Unkarin vanhin kansallispuisto (perustettu 1977). Sen pinta-ala on noin 200 neliökilometriä. Se sijaitsee Unkarin pohjoisvuoristossa Miskolcin ja Egerin välissä. Alue on lähes kokonaan metsäistä kukkulamaastoa ja karstialuetta. Aluetta halkovat lukuisat vaellusreitit, mm. koko Unkarin kiertävä Kék-túra ja yleisölle avoimia luolia on lukuisia.

Vuorten jäädessä taakse ja rannattoman pustom auetessa viivasuoran maantien kummallakin puolella aloimme jo punoa uusia matkasuunnitelmia Bükkiin.

Teksti ja kuvat:
Kasper Hasala

Tunnelmallinen metsäjuna kolkuttelee Miskolcin ja Garadnan kylän väliä useita kertoja päivässä. Lillafüred on sopivasti reitin puolivälissä ja asema melkein linnahotellin takapihalla.

Hamori-to.

Linnan torni.

Tampereen Suomi-Unkari Seura saavutti ensimmäisenä paikallisseurana 75-vuotiaan paalun

Valtakunnallinen Suomi-Unkari Seura täytti 75 vuotta Aleksis Kiven päivänä viime vuonna. Heti seuraavan vuonna kolmelle paikakunnalle Kemiin, Tampereelle ja Turkuun perustettiin oma Suomi-Unkari Seuran Osasto, kuten yhdistyksiä tuolloin nimitettiin. Ensimmäisenä paikallisseurana perustettiin Tampereelle.

Juhliaan Tampereen Suomi-Unkari Seura vietti Kalevalan päivän aattona Kulttuuritalo Laikun Musiikkisalissa, jonne oli saapunut noin 60 hengen joukko Unkarin ystäviä tilaisuutta viettämään.

Aivan juhlan aluksi lyhyen puheenvuoron käytti Kansainvälisen toimintakeskuksen puheenjohtaja **Ilkka Hietaniemi**. Hän kertoi Kansainvälinen toimintakeskuksen olevan kattojärjestönä monille Tampereella toimiville ystävyysseuroille, joiden mainio koti Kulttuuritalo Laikku on.

Tervehdyspuheen piti yhdistyksen puheenjohtaja **Kasper Hasala**, joka puheessaan kertoi mm. yhdistyksen monipuolisesta toiminnasta ja yhdessä tekemisestä, lausui kiitoksensa yhdistyksen aktiiveille, koska ilman näiden osaaamista ja tekemistä ei toiminta olisi mahdollista. - Mielenkiintoisia sanastollisia ja etymologisia yhteenvetoja hän teki yhdistys- ja seurasanoista, joille löytyy vastavuutua unkarin kielestä, virosta ja muistakin lähikielistä.

Suomen sana yksi ja unkarin egy ovat pohjana yhdistys ja egyesület -sanoille ja muillekin näistä syntyneille sanoille. Samoin suomen sana seura ja unkarin társaság puolestaan kuvaavat yhdessä ja hyvässä seurassa olemista, kuten ystävyysseuroille sopiinkin.

Tampere Filharmonian tuore trumpettisti **Tamás Mészáros** säestäjänään **Viktor Pellia** soittivat viihdyttävää unkarilais-

ta musiikkia, jonka yleisö palkitsi runsailla aplodeilla.

Seuran nykyinen sihteeri **Tenho Takalo** on tehnyt pitkän uran yhdistyksessämme: hän on ehtinyt olla sihteerinä ja puheenjohtajana ja nyt on taas ottanut vastuulleen sihteerin tehtävät. Menneitä vuosia tarkastelevassa asiapitoisessa ja mielenkiintoisessa puheessaan hän paneutui aluksi valtakunnallisen Suomi-Unkari Seuran perustamiseen ja alkuvaiheisiin, kun 50-luvun alussa johdossa oli pelkästään SKDL:n tai SKP:n jäseniä. Vuoden 1956 tapahtumat muuttivat tilanteita ja myös johto vaihtui.

Kuultiin myös Tampereen osaston toiminnasta, jolloin alussa ohjelmia saatiin pääasiassa pääkaupungista, mutta keksittiin Tampereella omia tapahtumia, oli mm. tanssi- ja orkesteritoimintaa. Takalon esitelmän runsaas-

ta sisällöstä löytyisi aineistoa useampaankin artikkeliin seuramme lehteen; esitettiinkin toive, että voisimme lukea näitä mietteitä seuraavissa Suomi-Unkari -lehdissä.

Juhlivalle yhdistykselle tervehdyksensä toivat Unkarin suurlähetystöstä **Endre Szabó**, valtakunnallisen Suomi-Unkari Seuran puheenjohtaja **Kaisa Pietilä**, Tampereen kaupungin Kansainvälisten asioiden päällikkö **Satu Vuorinen**, Turun Suomi-Unkari Seuran puheenjohtaja sekä Suomi-Unkari -lehden toimitusveuvoston puheenjohtaja **Heino Nyssönen** sekä Lempäälän Suomi-Unkari Seuran puheenjohtaja **Ritva Mäkelä**.

Kuultiin yhteistyöstä eri organisaatioiden välillä, ystävyysseurojen tärkeydestä, kansainvälisyydestä ja monista muista seikoista, jotka vaalivat ystävyys- ja kulttuu-

risuhteita.

Näiden puheenvuorojen jälkeen **Anna Inkeri Pap** lauloi ja itseään säestäen esitti kauniisti ja eläytyen unkarilaisia **Lehárin** ja **Kálmánin** suosittuja operettisävelmiä.

Monet jäsenemme ovat toimineen pitkään ja ahkerasti yhdistyksessämme. Hopeisia kunniamerkkejä saivat tällä kertaa **Päivi Kalso**, **Helka Korpela**, **Matti Syrjä**, **Sinikka Syrjä** sekä **Viktória Tóth**.

Kunniamerkkien jaon jälkeen siirryttiin Aulagallerian puolelle, jossa kohotettiin malja niin 75-vuotiaalle kuin ansiomerkkien saajille. Ilta jatkui seurustelun, kuohuviinin ja pikkupurtavan parissa.

Teksti: Irmeli Kniivilä
Kuvat: Botond Vereb-Dér

Tampereen Suomi-Unkari Seuran 75-vuostijuhlassa Tampere Filharmonian trumpettisti Tamás Mészáros soitti unkarilaisia kappaleita Viktor Pellian säestyksellä (ylh.). Työstään ansiomerkillä kiitettiin Matti Syrjää, Sinikka Syrjää ja Helka Korpelaa (oik.). Tampereen seuran sihteeri Tenho Takalo kertoi puheessaan siitä, miten seura toimi vuoden 1956 Unkarin kansannousun aikana (vas. alh.). Tampereen seuran puheenjohtaja Kasper Hasala korosti puheessaan yhteisön merkitystä sanojen yhdistys ja egyesület semantiikan kautta (oik. alh.).

Unkarin kirjallisuus esittäytyi Lempäälässä

Unkarilainen käännöskirjallisuus esittäytyi viime loka-marraskuussa laajana noin 50 teoksen näyttelynä Lempäälän pääkirjastossa. Näyttely osui otolliseen ajankohtaan, jolloin tieto unkarilaisen kirjailija László Krasznahorkain Nobel-palkinnosta levisi tiedotusvälineissä. Avajaisiin saapui yli 20 henkeä. Uusimmista unkarilaisista käännöskirjoista näyttelyn avajaisissa kertoi professori, aatehistorioitsija Anssi Halmesvirta.

Unkarilainen käännöskirjallisuus esittäytyi laajasti Lempäälässä kuukauden ajan viime syksynä. Samaan aikaan osunut tieto **László Krasznahorkain** kirjallisuuden Nobel-palkinnosta toi

mukavaa julkisuutta unkarilaiselle kirjallisuudelle ja myös näyttelylle, jonka avajaisiin saapui yli 20 henkeä.

Lempäälän kirjaston näyttely koostui sekä paikallisten Unkari-

aktiivien kodeista kerätyistä kirjoista että kirjaston kokoelmista, kaikkiaan yli 50 teosta. Mukaan saatiin Krasznahorkain siihen mennessä suomennetut kaksi teosta sen jälkeen, kun Saata-

natango ja Vastarinnan melankolia -kirjojen uusintapainokset vähän avajaisten jälkeen ilmestyivät. Kommunismiin loppuaikojta kuvaava kirjailija tunnetaan pitkistä, monimutkaisista lauserakenteista, jotka ovat samanaikaisesti synkkiä, humoristisia ja traagisia. Näyttelyssä lempääläiset saivat tutustua myös kahteen tänä vuonna suomennettuun uutuuteen, Suomi-Unkari Seuran 75-vuotishlahjajulkaisuun *Novelleja Unkarista*, Millä sivulla olet sekä **Gábor Szánton** kirjaan 1945 ja muita kertomuksia. Viimeksi mainitun suomentaja, professori **Anssi Halmesvirta** esitteli avajaisissa molempia teoksia.

Näyttelyn antiin kuului sekä uutta että vanhaa käännöskirjallisuutta. Itseoikeutetusti mukana oli Unkarin kansainvälisesti tunnetuin nykykirjailija ja ensimmäinen Nobel-palkittu **Imre Kertész**. Vanhaa edusti maan kirjallisuuden kaikkien aikojen tunnetuin klassikko, kymmenille kielille käännetty **Géza Gárdonyin** vuonna 1899 Unkarissa ilmestynyt sankaritarina Egerin tähdet, jonka taustalla on tositarina siitä, miten pieni joukko unkarilaisia onnistui 1500-luvulla tor-

jumaan turkkilaisten hyökkäykset Egerin linnoituksen puoli vuosisataa ennen kuin Unkari joutui Turkin vallan alle.

Kansallisrunoilija **Sándor Petőfi** näyttelyssä oli runokoelma, samoin Petőfin tavoin ase kädessä vuoden 1848 taisteluihin osallistuneelta ja Kansalliskaartilaisen laulun säveltäneeltä **János Aranylta** Toldi -niminen sankarirunoelma.

Melkein jokaisen unkarilaisen kodin kirjahyllystä löytyvä tärkeä nuorisoromaani **Ferenc Molnárin** Koulupoikia oli näyttelyssä sekä vanhana **Matti Kivekkään** suomennoksena että uutena **Outi Hassin** kieliasultaan hieman modernimpana käännösversiona. Muita kirjailijanimiä olivat muun muassa **György Konrád**, **Gyula Illés**, **Tibor Déry**, **Ferenc Karinthy** ja **István Örkény**.

Lisäksi näyttelyssä nähtiin kaksi tietokirjaa, jotka kertoivat talvisotaan lähteneistä unkarilaisista vapaaehtoisista. He halusivat auttaa veljeskansaa, mutta taisteluihin asti he eivät ehtineet, kun sota jo päättyi.

Teksti: Ritva Mäkelä

Kuva: Armi Grönroos

Diafilmezés - Unkarissa satuilu on perinnettä, Suomessa lumoava uutuu

Lapsena, 80-luvun alussa, Unkarissa "A Diafilmezés" oli tapahtuma, jolloin olimme äitimme kanssa jonkun jännittävän, hauskan ja mielenkiintoisen äärellä. Varttuneempana katsoimme ja luimme isosiskoni kanssa kahdestaan satuja, usein samoja, niitä tutuimpia. Piirsimme paperille seinälle heijastettuja sadun hahmoja ja olimme leikkineet varjoteatteria diaprojektorin valossa. Meillä oli pussissa kaikki sadut ja siskoni kirjoitti niistä aakkosjärjestyksessä olevan luettelon, vaikka ne olivat pussissa aivan sekaisin. Luettelo on tällä hetkellä minulla Saarijärvellä. Siihen tuli mukaan myös uusia otsikoita siskoni ostessa omille lapsilleen uusia diafilmejä. Minun oli sitten jatkettava listaa myös suomenkielisillä saduilla, koska niitä oli jo olemassa. Mutta miten kävikään?

Kävin lapseni kanssa perhekeskuksessa reilu vuosi sitten leikitapahtumissa. Toiminta siellä oli mielenkiintoista ja mieleeni tuli kysymys, onko täällä joskus katsottu diasatuja? Leikitapahtuman vetäjä katsoi minua hämmästyneenä, ymmärtämättä mistä oikein puhun. Kerroin, että lapse-

na me katsoimme diafilmirullalta satuja. Rullat olivat vaihtelevan (noin 20 - 40 kuvan) pituisia ja jokaisen piirretyn kuvan alle oli kirjoitettu pieni pätkä sadusta. Syntyi idea, että voisin kääntää sadut suomeksi. Kerroin asiasta unkarilaiselle miehelleni, joka rohkaisi minua, ja rupesin ottamaan selvälle, mitä diafilmeille kuuluu tällä hetkellä Unkarissa.

Ilokseni huomasin, että Diafilmgyártó Kft. -firma on edelleen toiminnassa. Se valmistaa ja myy diafilmejä. Vielä suurempi yllätys oli, kun soitin heille. He ottivat asian vakavasti ja aloimme keskustella, miten saduista voi valmistaa käännöksiä. He kertoivat myös, että diafilmien valmistamisen 70-vuotista historiaa on hiljattain, vuonna 2024 juhlistu Unkarissa. Muualla Euroopassa valmistus on lopetettu jo noin parikymmentä vuotta sitten. Sain käyttööni noin 60 sadun listan, jotka kaikki ovat teostovapaita. Ajatus, miten ja missä satuja voidaan käyttää, kehittyi eteenpäin, kun kerroin ideastani tutuille. Ajattelin, että koska jo useamman vuoden olen toiminut Saarijärven elokuvakerhon hallituksessa, niin

esitän ideani heille, jos sen kautta voidaan saada toteutettua käännökset ja esitykset.

Muutamien selvittelyjen ja hyvien yhteensattumien summana saatiin Leader-Viisarin ja Euroopan unionin rahoittamaan Saa-

rijärven elokuvakerhon Satujen lumoa -hanke, joka alkoi 2025 elokuun alussa ja kestää 2026 huhtikuun loppuun. Tällä raskauden pituisella projektilla on kolme vaihetta: elo- lokakuussa oli käännöstyö ja satujen valmistus, loka- marraskuussa pidettiin

markkinointi, jonka tarkoituksena saada toimivia satutapahtumia. Nyt tammi-huhtikuussa ovat meneillään varsinaiset satutuo-kiot. Liszt-instituutissa pidettävä ns. päätöstapahtuma on alusta asti suunniteltu hankkeen loppupäähän, koska sen tarkoitus on tuoda tutuksi tätä diasadunkerrontaa myös muualle Suomeen, osana unkarilaista kulttuuriperinnettä.

Pohjoisen Keski-Suomen kuntien asukkaista noin tuhat henkilöä pääsi jo kokemaan rauhallista sadunkerrontaa. Perjantai-iltana 13. maaliskuuta Liszt-instituutissa on myös mahdollisuus kokea diasatujen antamia elämyksiä.

Teksti: Veronika Laczkó

Kuva: Satujen lumoa -hanke

Merkittävä kirjallisuusprojekti yhteisön voimin

Seuramme 75-juhlavuoden kunniaksi julkaistu novelliantologia *Millä sivulla olet* on toteutettu aidosti yhteisön voimin. 27 kirjailijan novellit käänsi 20 kääntäjää. Monet heistä kääntävät kirjallisuutta ammattinaan, mutta monet ryhtyivät unkarilaisen kirjallisuuden kääntämiseen harrastajina. Lopputulos oli kuitenkin kielellisesti tasokas – kiitos siitä **Outi Hassin** perusteelliselle kielentarkastukselle.

Kääntäjät tulivat projektiin mukaan eri syistä.

– Aiemmin SUS oli järjestänyt **Sándor Kányádin** ja **Sándor Petőfin** runoihin liittyviä käännöskilpailuja, joihin osallistuin. Positiivinen palaute kannusti minua kokeilemaan novellin kääntämistä, vastaa kysymykseen Kaija Tuppurainen.

Samoihin kilpailuihin aiemmin osallistunut unkarin kielen opiskelija **Elli Savisaari** innostui myös projektista. Hänelle, samoin kuin **Tenho Takalolle** ja **Oskar Lumpeelle**, kaunokirjallisuuden kääntäminen oli uutta asiakirjallisuuden jälkeen.

– Käännöstyöhön ryhtyminen oli itselleni myös jonkinlainen velvollisuus Suomi-Unkari-seuran jäsenenä, lisää Takalo.

Projekti antoi ikkunan unkarilaiseen nykykirjallisuuteen. Vilmos Kondorin romaanien kääntäjänä tunnettu **Tähti Schmidt** tuli ilomieliin projektiin mukaan. **Emma Pitkäsalo** piti projektia mielenkiintoisena.

– Koska olin mukana jo lukemassa ja valitsemassa novelleja, pidin itsestään selvänä, että myös kääntäisin muutaman novellin, vastaa **Irmeli Kniivilä**.

Suhde unkarin kieleen

Unkaria pitkään harrastaneelle Irmeli Kniivilästä oli mukavaa kokeilla unkarinkielisten kirjojen lukemisen sijaan kääntämistä. Kaija Tuppuraisen johdatti unkarin kielen pariin hänen ystävänsä **Outi Karanko**, jonka järjestämille kesäkursseille hän osallistui noin 20 kertaa. Emma Pitkäsalo asui 13-vuotiaaksi asti Unkarissa ja haluaa ystäviensä takia ylläpitää kielitaitoaan.

– Pidän myös unkarin osaamistani suurena valttikorttina käännösosalalla.

Sanna Tiirikainen kiinnostui teininä suomalais-ugrilaisista kielistä ja rupesi opettelemaan unkaria.

– Saan tehdä töitä unkarin kielellä tai sen parissa jatkossakin.

Silloin tällöin havahdun siihen, kuinka mahtavaa on päästä ylläpitämään kielitaitoa jokapäiväisessä elämässä – se ei ole itsestäänselvyys Suomessa asuessa.

Elli Savisaari ja Oskar Lumme kiinnostuivat unkarin kielestä kielisukulaisuuden takia.

– Lopulta juuri unkarin kieli vei mukanaan, kun tutustuin siihen ja unkarilaiseen kulttuuriin kesäyliopistossa Debrecenissä. Minusta on edelleen riemastuttavaa huomata, kuinka samanlainen logiikka kielissämme on, vastaa Savisaari.

– Unkarin kielen osaaminen antaa minulle mahdollisuuden näyttää konkreettisia esimerkkejä siitä, miksi suomi kuuluu unkarin kanssa samaan kieliperheeseen. Vaikka kielet ovat muokkautuneet erilaisiksi, niissä on säilynyt paljon yhteisiä, ikivanhoja aineksia, miettii Lumme.

Tenho Takalo pääsi matkustamaan Unkariin jo 60-luvulla.

– Ensimmäinen ulkomaanmatka on kuin ensirakkaus: se ei unohdu koskaan! Näin kävi ainakin minulle: ”Unkarista tuli kohtaloni”, ja vaimoni unkarilaisesta ystävästä ensimmäinen ulkomaalainen kirjeenvaihtoverini.

Lisäksi hän osallistui yliopisto-opintojensa aikana silloisen lehtori **Sándor Csúcsin** unkarin alkeiskurssille.

– Hän oli opettajana ja persoona minulle mieleinen.

Novellien valinta

Novellien valintaankin löytyy monenlaisia perusteita. Harrastajille tekstien pituudella oli merkitystä. Jos kieli olisi osoittautunut

hankalaksi ja vaikeaksi, lyhyempi novelli olisi kuitenkin merkintyn pienempää työmäärää.

Kondorin kirjoja aiemmin kääntäneelle Tähti Schmidille kirjasta löytyvä Kondorin novelli oli ilmiselvää valinta.

– Tamara-novellin valitsin, koska se viehätti minua – koiran ja ihmisen välinen suhde, novellin maagiset elementit, tunnelma, hän jatkaa.

Schmidtin kolmas käännös varmistui vasta myöhäisessä vaiheessa, mutta novellin tunnelma vaikutti juuri hänelle mieluisalta.

Emma Pitkäsalon kääntämä teksti osoittautui sopivaksi haasteeksi. – Lähtötekstissä on unkarille tunnusomaisia monimutkaisia virkeitä, joista syntyi hyvää pohdiskeltavaa vastavalmistuneelle käännösviestinnän maisterille.

Elli Savisaari piti myös tekstin aiheuttamista haasteista.

– Pidän novellin rytmityksestä, jonka lisäksi kiinnostukseni heräsi törmätessäni moneen kohtaan, joita en aluksi ymmärtänyt. Lopulta näitä kohtia oli vielä paljon enemmänkin, mutta oli mahtavaa, kun ne lopulta ratkesivat!

Sanna Tiirikainen valitsi hänen tuntemansa henkilön novellin pitkästä listasta. Samoin teki Irmeli Kniivilä.

– **Anna T. Szabó** on pitkäaikainen, hyvä ystäväni. Pidän hänen tyylistään, mielipiteistään ja aiheistaan. Minulle oli itsestään selvää, että kääntäisin *Soolo*-novellin.

Kniivilä valitsi lisäksi **Jenein Vanhuksia**, koska niiden lyhyissä novelleissa oli kiinnostavia näkökulmia vanhuuteen.

Novelliantologian kokonaisuus

sai kiitosta kääntäjiltä.

– Olen kovin ilahtunut ja tyytyväinen antologiaan kokonaisuutena. Eri ikäpolvien kirjailijoita, vaihtelevia aihepiirejä, mukana hieman politiikkaakin. Valikoima tähän kirjaan oli poimittu yli 300 novellin joukosta. Kunnioitettava työmäärä edelsi valintaa ennen kuin lopulta käännettäväksi tuli 27 novellia, summaa Kaija Tuppurainen.

Oskar Lumme löysi novellien yhteisen tekijän.

– Kaikki novellit kertovat jollakin tavalla yhteyden katkeamisesta. Kosketus johonkin on kadonnut. Se voi olla sukupolvien välinen yhteys tai yhteys aviopuolisoon, maantieteellinen ja henkinen etäisyys kadotettuun kotimaahan, yhteys menneisyyden tuttuihin tai muistoihin. Se tarkoittaa aina myös yhteyttä omaan itseen.

Elli Savisaaren mielestä kokoelma saattaa olla hieman synkkä. Irmeli Kniivilä taas korostaa, että kirjaan on valittu paljon uusia nimiä. Kirjasta tuli moniääninen ja monipuolinen.

Kääntämisen haasteet ja hauskuudet

– Haastavinta oli esimerkiksi hän-sanan käyttö ja viittaus; unkarissa kun sitä ei tarvitse painottaa ja sanoa erikseen samalla tavalla kuin suomessa. Tästä puhuimme Outi Hassin kanssa paljon. Hauskaa oli tehdä ahaahavaintoja ja keksiä tekstiin sopivia sanoja, vastaa Irmeli Kniivilä. Kaija Tuppuraisen mielestä on yrittävä katsoa tarkasti, välittyvätkö tekstin sanoma, sisältö ja vivahteet toiselle kielelle.

– Väärälle polulle on helppo eksyä. Minulle tuotti tuskaa voimasanoihin ja huumeiden käyttöön liittyvä terminologia. Niitä ei ollut unkarin opettajieni kursseilla juuri käsitelty. Onneksi apu löytyi läheltä. Saatoinkin keskustella sähköpostitse Budapestissä asuvan tyttären tyttären kanssa näistä ongelmista, hän jatkaa.

– Erytisen hauskaa mielestäni oli pyrkiä saamaan pitkät virkkeet luontevalle suomen kielelle. Mietin myös melko pitkään, miten suomentaa ilmauksen ”a[z] (...) politika tili-toli játékait”, kertoo Emma Pitkäsalo.

– Itse asiassa tässä nauroin itseleni. Onhan tämä vähän nolo juttu (en tiedä, onko se liian nolo suuren yleisölle kerrottavaksi): luulin viimeiseen oikolukukierrokseen asti, että novellin päähenkilö

on mies, mutta lopulta kävi ilmi, että kyseessä onkin nainen. En osannut kyseenalaistaa oletustani enkä ole varma, mistä oletukseeni kumpusi. Tämä ei vaikuttanut käännökseeni kuin yhden sanan kohdalla (ja tämän sanan ansioista asia kävi myös ilmi), muistelee Sanna Tiirikainen.

Elli Savisaarelle Budapestin joukkoliikenteeseen liittyvät sanat ja kaupungin tuntemus aiheuttivat eniten haasteita.

– Tällaisia olivat esimerkiksi kaupungin eri alueisiin liittyvät mielikuvat tai se, millä tavalla kulkuvälineet kulkevat.

Oskar Lumme taisteli erään kylpyhuonekeskustelun parissa, jossa päähenkilön alastomuus symboloi henkistä haavoittuvuutta sekä poliittisiin mielipiteisiin liittyvää arkaluontoisuutta.

– Oli haasteellista saada kuvattua tämä kohtaus suomeksi niin, ettei sitä käsitä väärin. Kohtaus on koominen ja vaatii lyhyttä, sujuvaa ilmaisua. Siitä kohdasta ei tullut niin tiivis kuin olisin halunnut, mutta luonteva ja sujuva ratkaisu onneksi löytyi.

Lisää unkarilaista kirjallisuutta Suomeen

Kääntäjät tietysti halusivat nähdä enemmän unkarilaista kirjallisuutta suomennettuna.

– Jos yhden vain saa nimetä, niin romaanikirjailijoista **Tamás Gyurkovics**, jonka teokset ovat monitahoisesta rakenteestaan huolimatta erittäin hallittuja ja mielenkiintoisia kokonaisuuksia, ja aiheet – huono omatunto tai sen puuttuminen – sellaisia, että ne koskettavat meitä kaikkia, vastaa Schmidt.

Elli Savisaari luettelee **Zsuzsa Rakovszkyn** ja Anna Szabó T.:n nimet. Irmeli Kniivilä näkisi sekä klassikoita että tuoretta kirjallisuutta suomennettuna. Oskar Lumme kääntää harrastuksena **András Dugonicsin** näytelmää *Etelka Karjalassa*.

– Karjalan hallitsija ajautuu myrskyssä autiosaarelle Suomen rannikolla ja kohtaa kadonneena olleen puolisonsa. Tarina on mielikuvitusta, mutta sen innoittajana oli unkarin ja suomen kielisukulaisuus, jonka **János Sajnovics** oli todistanut muutama vuosi aikaisemmin. Tämä vuonna 1794 julkaistu näytelmä on yksi ensimmäisistä unkarinkielisistä näytelmistä ja ehkä kiinnostavin niistä.

Teksti: Botond Vereb-Dér

Aikakausiin ja mantereiden välinen matka – Krasznahorkain kolmas suomennettu teos julkaistaan maaliskuussa

László Krasznahorkain maailmantutkimusvaiheen teoksiin lukeutuva, vuonna 2008 ilmestynyt *Seiobo tuolla alhaalla* julkaistaan maaliskuun lopussa Teoksen kustantamana. Tulevan suomennoksen ja aiemmin suomennettujen teosten välissä on kulunut paljon aikaa, noin 20 vuotta, ja aika on vaikuttanut romaaneihin.

Selkein piirre on ehkä se, että varhaisimmat teokset kuten *Saatanatango* ja *Vastarinnan melankolia* sijoittuvat Unkariin. Sittenkin kirjoissa on kierretty ympäri maailmaa, kunnes sitten viimeisimmissä teoksissa palataan jälleen Unkariin, kertoo kääntäjä **Minnamari Sinisalo**.

- Seiobossa liikutaan Euroopan lisäksi paljon myös Japanissa ja Kiinassa. Paikan lisäksi teos liikkuu ajassa, osa kertomuksista sijoittuu nykyaikaan, osa vuosisatojen päähän.

- Elämänsä loppuvaiheessa ihmiset muuttavat usein lapsuutensa maisemiin. *Báró Wenckheim hazatér* -romaanin (suom. *Paroni Wenckheim palaa kotiin*) jälkeen Krasznahorkain romaanit ovat sijoittuneet yhä enemmän Unkariin. Myös hänen viime syksynä ilmestynyt uusin teoksensa sijoittuu Unkariin, hän jatkaa.

Kielen ja tyylin tuottamat haasteet

Lisäksi Krasznahorkain kieli on muuttunut uran aikana.

- Näkisin, että Krasznahorkain varhaisemmat teokset ovat kieleltään haastavampia kuin myöhemmät. Vastarinnan melankolian muodostama kielellinen solmu on tavallaan tiukempi kuin Seiobon. Ja myöhemmissä teoksissa solmua ei ole välttämättä juuri ollenkaan, uusin teos on lukijalle suorastaan armollinen. Myöhemmissä teoksissa huumori on voimakkaammin läsnä, huomauttaa Sinisalo.

Myös sanasto on haastavaa. Teksteissä käytetään paljon eri tieteenalojen hyvin yksityiskohtaista sanastoa, esimerkiksi solubiologiaan tai geometriaan ja geologiaan liittyen. Näiden selvittäminen vaatii paljon taustatyötä. Pitää etsi Suomesta asiantuntijoita, jotka sitten kertovat, miten asia sanotaan suomeksi.

- Kieli on sekä monimutkaisen koukeroista ja rakenteellisesti haastavaa että aika tiivistä. Unkari on hyvin tiivistävä kieli, ja Krasznahorkai käyttää tiiviyyttä todella tehokkaasti hyödykseen,

lisää Sinisalo.

Nämä haasteet ovat kuitenkin mieluisia kääntäjälle.

- Krasznahorkain teksteistä on helppo pitää. Niistä jaksaa innostua yhä uudelleen, koska niistä löytyy joka lukukerralla jotain uutta, uusia ulottuvuuksia ja kielellisiä nyansseja. Hänen kuvaileminaan henkilöihmot ja heidän ajatuksensa, maisemat ja mielen-tilat on helppo nähdä ja ymmärtää. Tämä helpottaa suomennostyötä: asialle on helpompi löytää kielellinen muoto, kun sen hahmottaa, tuntee ja tunnistaa.

Krasznahorkain ympäri menevää, palailevaa tyyliä ei löydy helposti muualta.

- Krasznahorkain ikuisesti palaava ja ympärää pyörivä tyyli palvelee rytmiä, toistojen muodostama spiraali on hänellä hyvin keskeinen. Vastaavaa on ehkä vaikea löytää, mutta pitkiä virkkeitä ja toistoa löytyy toki muiltakin, esimerkiksi **Kertészin** pohdiskeleva kieli tekee vähän samankaltaista liikettä, avaa Sinisalo.

Krasznahorkain tyyliin ovat vaikuttaneet kirjailijaa itseään innostaneet **Franz Kafka**, **Dostojevski**, **Faulkner**, unkarilaisista **Hajnýczy**, **Pilinszky**, **Mészö-**

ly ja **Berzsenyi** sekä kaukoidän maiden kirjallisuusperinteet.

Lisääntynyt kiinnostus

Nobel-palkinnon myötä kiinnostus Krasznahorkaita kohtaan on lisääntynyt. Tämä näkyy kirjaston varauksissa, lisäksi kaikki jäl-

jellä olleet kappaleet ehdittiin ilmeisesti jossain vaiheessa myydä loppuun sekä Unkarissa että Suomessa ja muissa maissa.

- Kun aiemmin kysyttiin, kenen teoksia käännän, ei Krasznahorkaita juurikaan tunnettu. Nyt hänet on helpompi laittaa kartalle, lisää Sinisalo.

Kääntäjän mielestä Nobel-palkinto meni ehdottomasti oikeaan osoitteeseen.

- Hän on maailmankirjallisuudessa aivan omanlaisensa kirjoittaja. Hänen poetiikkansa on aika omalakista. Jaksaa ihmetyttää, miten hienosti teokset ja yksittäiset virkkeet on rakennettu. Palkinto meni kyllä oikealle henkilölle.

Krasznahorkain teoksia kohta kymmenen vuoden ajan suomennattua Minnamari Sinisaloa voisi pitää Krasznahorkaihin erikoistuneena kääntäjänä.

- Puhun hänestä ja hänen kirjoistaan mielelläni, joten sinällään erikoistuminen ei ole ollenkaan huono asia. Toki kääntäisin muitakin ilmielmin, esimerkiksi **Edina Szvorenia**. Toinen suosikkini on **Ervin Lázár**, jonka kirjoja on yritetty markkinoida Suomeen, mutta niitä on pidetty lastenkirjoiksi liian pitkinä. Myös runoutta kääntäisin mielelläni, luettelee Sinisalo.

Szvorenia ja muuta kirjallisuutta

Suomi-Unkari Seuran 75-juhlavuoden kunniaksi julkaistuun novelliantologiaan hän käänsikin Edina Szvorenin teoksen.

- Novellikokoelma on minusta

onnistunut ja ilahduttavan laaja katsaus Unkarin nykykirjallisuuteen. Useammastakin novellista tulee olo, että näitä voisi lukea lisää. Kokeilevan kirjallisuuden ystävänä näkisin mielelläni myös vähän anarkistisempaa kirjallisuutta, kertoo Sinisalo.

Unkarilaista kirjallisuutta suomennetaan valitettavan vähän.

- Muuta kuin englanninkielistä kirjallisuutta käännetään vain rajallisesti. Unkarista käännetyt teokset ovat olleet usein aikuisille suunnattua kaunoa, klassikkorunoutta, Nobel-voittajia, dekkareita, toki joskus jotain muutakin.

Suomesta käännetään unkariksi paljon lastenkirjallisuutta, jossa myös fyysiset kirjat pärjäävät edelleen äänikirjoille, ja uusia lukijoita tulee jatkuvasti lisää.

Seiobo tuolla alhaalla -käännöksen valmistuttua Sinisalon tähtäimessä on jo seuraava teos.

- Krasznahorkaita pitää nyt tietysti kääntää lisää. Tällä hetkellä minua houkuttelisi uusin teos, *A magyar nemzet biztonság* (suom. *Unkarin kansallinen turvallisuus*), se on hauska. Se on myös vähän lyhyempi, hyvinkin kevyehkö ja hauska, helppolukuisen, ja siinä on hauska juju, Sinisalo kertoo.

- Kääntäisin mielelläni myös Edina Szvorenin absurdeja, äänneveitoisia novelleja, yleensä naiskirjailijoiden tuotantoa, esimerkiksi **Magda Szabón** vielä suomentamattomia teoksia. Ja tietysti Ervin Lázárin satuja sekä runoutta ja tuoretta kokeilevaa kirjallisuutta, kaikenlaista!

Teksti ja kuva: Botond Vereb-Dér

Minnamari Sinisalo (oik.) vastaanottamassa seuran hopeisen ansiomerkin puheenjohtaja Irmeli Kniivilältä tammikuussa vuonna 2023.

Paras haastattelu

Kenttätöntekijän suurinta herkkua ovat juurevat haastattelut, joilla paikallisilta ihmisiltä ongi-taan sellaista tietoa, mitä ei mis-tään kirjallisesta aineistosta löydy. Näitä sattui kohdalle syksyllä 2004, kun kuljimme Miskolcista autolla väitöskirjaa valmistelevan oppilaani ja ystävänä **Péter Por-kolábin** kanssa haastattelemassa vähemmistöunkarilaisia Gömörin läänissä Slovakiassa. Olimme saaneet pientä rahoitusta eri sääti-öistä tutkimusaiheellemme, miten kapitalismin markkinatalouden hivuttautuminen niille kulmille oli vaikuttanut ihmisten elämään. Mitään erityisiä ennako-odotuk-sia emme viljelleet, halusimme kuulla, oliko järjestelmävaihdos tehnyt hyvää, pahaa vai todellisuudessa ei paljon mitään. Tulok-sista voi lukea allekirjoittaneen artikkelista "Reflections on the New Capitalist Culture and Identity among Hungarian Minorities in the Romanian Banat and Eastern Slovakia" teoksessa: *Átmenet és különbözőség: Magyarságtu-dományok kelet-közép-európai kontextusban / Transition and Difference: Hungarian Studies in East-Central-European Context*. Ed. by Kristof Fenyvesi (International Association for Hungarian Studies: Budapest, 2012).

Olimme valikoineet suuresta eh-dokasjoukosta informantteja op-

Tarinan pälinkan makua ei Tornaljan pälinkaritarikunnan tuomaristo arvioinut.

pilaani paikallisten yhteyksien avulla ennalta niin, että he edus-tivat kaikkia säätyjä, yhteiskun-taluokkia ja ikäryhmiä sekä ni-tä, jotka olivat tavalla tai toisella tyystin tai toistaiseksi syrjäytyneitä, yhteensä viitisenkymmentä. Varasimme pikkukasetteja myös sattumanvaraisia haastatteluja varten. Kenttätöön ajankohdan valintaa mietittyämme olimme päättäneet, että siihen piti sisäl-tyä ainakin yksi pälinkan keitto-päivä, sillä silloin ihmisiä oli pal-jon liikkeellä ja yhteen kokoon-tuneina. Pari viikkoa piti kulua työläästi, mutta rattoisasti. Teh-tyämme jo muutamia haastattelu-ja tutustuessamme Tornaljan unkarilaiseen kouluun ja paikallisen

sanomalehden toimitukseen, me-nimme aamuvarhaisella sovitusti tapaamaan erästä Péterin hyvää tuttua kaupungin liepeillä. Nautit-tuamme tervetuliaisia jouduimme töihin, neljä hordóta luumurank-ia oli sikalan periltä kannettava auton peräkärryyn. Ajelimme sit-ten hissukseen kaupungille, py-säköimme paikallisen poliisipääl-likön autotallin eteen, tuttavam-me koputti peltioveen ja meidät päästettiin tavarankanssa vaivih-kaa sisään.

Autotallin perällä seisoj kattoon asti ulottuva *főző*, meikäläisten pontikkapannuja huomattavasti suurempi, kunnioitusta herättä-vä laitos. Panin merkille, että sen kupariputkiston liitokset oli teh-

ty taikinanäköisistä, jotta ne oli-sivat joustavia, sillä laitos tärisi jonkin verran. Valvojan piti vä-hän väliä olla liitoksia kohenta-massa. Samalla pälinkan juoksu-tus oli jo täydessä käynnissä, siitä maisteltiin hymyssä suin testimie-lessä ja paikallaolijat – penkeillä tallin seinustoilla istuskeli enim-mäkseen vanhempaa väkeä, jou-kossa ihmeen monta naishenki-löä – olivat melkoisesta puheensorinasta päätellen joko jo saaneet maistaa szilvaa tai olivat sit-ten muuten vain puheliasta sort-tia. Joka tapauksessa huomasim-me hetkemme koittaneen. Läh-dimme kiertämään spontaanien (emme halunneet vetää kysymys-listaamme esiin) kysymystemme

kanssa ja saimme kuulla hyvinkin erilaisia mielipiteitä 'uudesta jär-jestelmästä', joillekin se oli tehnyt hyvää, jotkut olivat siihen melko pettyneitä riippuen siitä, millä ta-voin kukin oli (epä)onnistunut sii-hen sopeutumaan. Yrittäjähenkisiltä vaikuttaneet nuoremmat oli-vat selvästi optimistisempia kuin eläkeläiset ja työttömiksi jääneet ammattimiehet vaikuttivat pet-tyneimmiltä. Oli niitäkin, joil-le 'järjestelmävaihdokset' olivat yhdentekeviä, tuskin edes muis-tamisen arvoisia. Poliisipääl-likö-herra väitti olevansa neutraali, tehtävät tosin olivat kuulemma lisääntyneet.

Meitä sävähdytti, miten ystäväl-lisesti meihin suhtauduttiin tilai-suudessa, jossa oli jotain salamyh-käistä, sillä unkarilainen poliisi-päällikkö piti tarkkaa lukua siitä, keitä paikalle sai tulla. Saatuam-me sattumanvaraiset haastatte-lumme tehtyä, jäimme vielä naut-timaan joitain naukkuja ja pientä suolapalaa, kunnes meidän annet-tiin ymmärtää, että osuutemme päättyy. Tuttavamme oli tyytyväi-nen saatuaan luumuviinakiintiönsä täyteen. Kiittelimme harvinaisen antoisasta aamurupeamasta. Harvemmin tulee lähdettyä haastatte-lusta niin hilpein mielin.

Teksti: Anssi Halmesvirta

Jókain papukeittoa Kouvolassa

Talvisena iltana tammikuun lo-pussa pieni mutta aktiivinen joukko kouvolaalaisia Unkarin ystäviä kokoontui Tuulensuoja-nimiseen yhteisötilaan unkarilaisen ruo-an ja viinin merkeissä. Sopivas-ti oli lähestymässä unkarilaisen taideproosan päivää, jota vietetään kirjailija **Mór Jókain** syntymä-päivänä 18.2. Ruokalistalle vali-koitui sopivasti Jókain mukaan nimensä saanut papukeitto. Kei-

ton valmisti erittäin onnistunees-ti paikallinen pitopalvelu Heka-ri. Ohje oli saatu Suomi-Unkari Seuran vuonna 1997 julkaisemas-ta *Makuja Unkarista* -kirjasesta. Kyytipoikana oli unkarilaista vii-niä, lisäksi itse leivottua juurilei-pää. Jälkiruoaksi nautittiin kahvia ja unkarilaista suklaakakkua. Suk-laakakun ohje on löytynyt kauan sitten Helsingin Sanomien ruo-kapalstalta, jonne sen oli anta-

nut **Csaba Szilvai**. Jäsenemme **Regina Mononen** kertoi meil-le asiantuntevasti kirjailijasta, hä-nen elämästään ja tuotannostaan.

Unkarilaisten mukaanhan suo-malaisista aineista ei synny aitoa unkarilaista ruokaa, mutta kyllä koimme saaneemme aimo annok-

sen unkarilaisia makuja ja lisäksi monelle uutta kulttuuritietoutta.

Teksti ja kuvat: Sirkka Uusipaikka

MARIANN SZABADICS–ILDIKÓ VECSENYÉS: NÄIN SANOT SEN UNKARIKSI

Milyen idő lesz holnap? Sääitiedotusten sanastoa unkariksi

Tämä teksti sopii unkaria keskittävälle osavalle. Kieliopillisesti vaativimmat ilmaisut kannattaa opetella sellaisenaan.

Syksyllä 2025 **Mariann Szabadics** toimi työpaikallani Helsingin yliopistolla opetusharjoittelijana. Mariann opetti monen muun asian lisäksi sääsanastoa edistyneille opiskelijoille, koska oppikirjat opettavat yleensä vain muutaman hyvin yksinkertaisen säähän liittyvän ilmauksen kuten Süt a nap, Esik az eső tai Fúj a szél. Näillä ilmauksilla ei pärjää, jos kuuntelee sääitiedotuksia unkariksi. Mariann keräsi meille tähän artikkeliin keskeistä, mutta vaativampaa sääsanastoa kolmen kaupungin sääitiedotuksista.

Helsinki

A hétfvégén derült, de fagyos időre számíthatunk. Több helyütt kisüt majd a nap, de a nappali hőmérséklet szombaton maximum csak -11, vasárnap pedig -7 fokig emelkedhet, míg éjszaka -17 fokra is csökkenhet. A jövő hét első felében, főként hétfőn beborul majd az ég, de a növekvő felhőzet ellenére enyhül majd az idő. Nappal -4 és -8 fokra számíthatunk, éjszaka pedig -9 és -14 fok között alakul majd a minimum hőmérséklet. A hét vége felé fog visszatérni a csapadék, szombaton várható havazás, havas eső.

Budapest

Pénteken több órára mindenhol kisüt a nap a felhők közül a térségben, számottevő csapadék nem várható. Szombaton kezdetben keleten és északkeleten még pár órára kisüthet a nap, majd mindenhol megvastagszik a felhőzet, beborul az ég. Az esti órákban egyre többfelé elered az eső, éjszaka pedig az esőt nyugaton havas eső, havazás váltja fel. Hajnalra többfelé képződhet pára, köd. Reggel -4 és +3, délután pedig 7 és 15 fok között alakul a hőmérséklet. Vasárnap kezdetben többfelé számíthatunk esőre, havas esőre, havazásra, majd a nap második felében egyre többfelé felszakadozik a felhőzet, kisüt a nap. Sokfelé lesz erős, néhol erősen viharos szél. A jövő hét elején erős lehűlés érkezik.

Santiago de Chile

Folytatódik a kánikula a hétfvégén és a jövő héten is, a nappali hőmérséklet 30 fok fölé emelkedik, míg éjszakánként 11-15 fokra csökken. Többnyire élénk napsütésre számíthatunk, csapadék nem várható. A következő napokban megerősödik a nyugati, délnyugati szél. Kiszáradás és napszúrás veszélye áll fenn megerősítő tevékenységek esetén, illetve a légszennyezés mértéke is magas értéket érhet el. Az UV index vasárnaptól keddig extrém értékig emelkedik 13 és 15 óra között. Ebben az időszakban lehetőleg maradjon árnyékos helyen, tartózkodjon a közvetlen napfénytől!

SANASTO

derült idő
fagyos időre számíthatunk
nappali hőmérséklet
emelkedik>emelkedhet
csökkenhet
beborul az ég
a növekvő felhőzet ellenére
enyhül
csapadék
a térségben
számottevő csapadék
megvastagszik a felhőzet
elered az eső
pára
köd
képződik
kezdetben
felszakadozik
lehűlés
élénk napsütés
kiszáradás
napszúrás
veszély áll fenn
megerősítő tevékenység
légszennyezés
mérték
magas értéket érhet el
tartózkodik vmitől
közvetlen

selkeää
on odotettavissa pakkassäätä
päivälämpötila
nousta>voi nousta
laskea>voi laskea
on pilvistä/pilvistä
huolimatta pilvisyyden lisääntymisestä
muuttuu leudommaksi
(lumi)sade
alueella
merkittävä sade
pilvipeite tiivisty
alkaa satamaan
sumu
usva
muodostua
aluksi
rakoilla
kylmeneminen
voimakas auringonpaiste
kuivuminen
auriongipistos
on vaaraa, että
fyysisesti vaativa aktiviteetti
ilmansaasteet
määrä
voi saavuttaa korkean arvon
välttää jotakin
suora

Viisikymmentä vuotta

Ryhmän valmistumiskuva vuodelta 1978, Irmeli Kniivilä toinen oikealta.

Syyskuussa 1975 Kolozsvárin yliopiston filosofisen tiedekunnan unkarin laitokselle saapui erikoinen vieras: vasta perustettuun suomen lehtoraatin ensimmäinen pääskynen, lehtori **Irmeli Kniivilä**. ”Muistan sen luonnollisuuden, jolla hän tulla tupsahatti joukkoomme” – muistelee vuosikurssimme hänestä saamaa ensimmäistä vaikutelmaa **Gyöngyi Orbán** Kolozsvárin suomen lehtoraatin 50-vuotisjuhla-julkaisussa. ”Sinisilmäinen, farkuissakin tyylikkäästi pukeutunut nuori nainen, joka jo omalla olemuksellaan toi meille viestin siitä, miten asiat ovat toisessa osassa maailmaa, siellä, missä – meidän suljetun maailmamme takana – on vapaus.”

Ensimmäisen vuosikurssin fuksien vastaanottaminen ja tervetulleeksi toivottaminen oli yliopistossamme tyystin tuntematonta – tai ainakaan en muista vastaavaa. Joulun alla Irmeli toi osaksemme meille tämän yhteisöllisen kokemuksen. ”Hän, joka oli meillä vieraana, lahjoitti koko vuosikurssillemme vieraanvaraisuutensa” muistelee Gyöngyi Orbán. ”Hän kutsui meidät viettämään pieneen virka-asuntoonsa suomalaista yhdessäoloa, pikkujoulua. Hän tarjosi meille Suomesta tuomaansa likööriä, pieniä leivonnaisia, opetti meille suomalaisia joululauluja,

vei meidät kotimaahansa, vaikka itse oli kanssamme täällä, juhlatomassa maassamme.” Hän otti osaa myös valmistujaisiimme ke-säkuussa 1978.

Valmistumisestamme on kulu-nut kohta 50 vuotta, ja Irmeli on edelleen läsnä elämässämme vuosikurssin sähköpostituslistalla – joulun aikaan lähetämme toisillemme joulutervehdyksiä ja kuvia. Tähänastisiin tapaamisiimme hän on aina lähettänyt oman kirjetervehdyksensä.

Minua pyydettiin kirjoittamaan juttua ryhmästämme, mutta mielestäni on mahdotonta kirjoittaa meistä muistelematta myös lehtorimme inhimillisiä ja opettavaisia ominaisuuksia.

Yliopistovuosiimme meillä oli myös toinen opettaja, joka piti yhteisöämme koossa ja huolehti meistä neljän vuoden ajan – ja sen jälkeenkin. Hän oli vuosikurssimme ohjaajaopettaja **Mária J Nagy**, joka tunnettiin yleisesti lempinimellä **Máriskó**. Kun järjestimme ensimmäisen tapaamistemme 40 vuotta yliopistosta valmistumisen jälkeen, hänen tervehdyksestään kävi ilmi, miten tarkasti hän oli seurannut uraamme ja elämäämme. Hän oli myös läsnä 45-vuotistapaamisessamme, jossa hän liikuttuneena, lähes äidillisellä ylpeydellä arvioi saavutuksiamme: ”Olette oppineet

toimimaan, luomaan ja taistelemaan olosuhteita vastaan ja saamaan itsestänne irti parhaat puolenne. Joukossanne oli varhain menehtynyt merkittävä runoilija, täällä on yliopiston opettajia, joilla on tutkinto yhteiskunta-, kirjallisuus-, kirjasto-, teatteritieteestä, on lääketieteellisiä käännöksiä tek-evä (unkari-englanti), harvinaisen sanakirjan toimittaja, kulttuuriantropologian, sosiologian sekä maaseutututkimuksen akateemikko ja professori. On niin ikään lukuisia arvokkaita monografioita ja tutkimuksia julkaisseita tutkijoita, kirjallisesti korkeatasoisen Prima Primissima -palkinnonkin saanut lastenlehden päätoimittaja, erinomaisia äidinkielenopettajia, arvostettu koulutarkastaja sekä tunnustettu saksa-unkari ja ranska-unkari erikoisalojen ammattikäntäjä - kaikki nämä löytyvät teidän yhteisöstänne. Teidän erinomaisuuteenne kuuluu vielä yksi, vain teille ominainen jalo piirre: sydämenne lämpö ja lähimmäisen rakkautenne. Pidätte toisistanne huolta aidolla vilpittömyydellä, kiintymyksellä ja avuliaisuudella. Murheissa ja huolisissa löydätte keinon auttaa toinen toistanne.”

Mielestäni on kohtalonomaista, että Máriskó menehtyi 11. syyskuuta 2025 keskipäivällä – kenties juuri samaan aikaan, kun

olimme allekirjoittamassa yhteistä kirjettä hänelle 47 vuotta kestäneen valmistumistapaamisemme päätteeksi. Emme ehtineet hyvästellä häntä, mutta kurssitoverimme **Emese Zsigmond** sanoi jäähyväissanoissaan: ”Uskomme, että niin kauan kuin onnistumme pysymään yhdessä, Máriskó on aina pienen yhteisömmme keskipisteessä.”

Teksti: János Lázok

Suomennos: Irmeli Kniivilä

PS. Pyysin Marosvásárhelyissä asuvalta entiseltä Kolozsvárin oppilaaltani **János Lázokilta**, että hän kirjoittasi lehtemme itsestään, perheestään, työstään ja elämästään – kuten olen pyytänyt monilta muiltakin unkarilaisilta ystäväiltäni ja tutuilta. Hän

oli kuitenkin eri mieltä ja halusi kirjoittaa 50 vuotta sitten aloitaneesta unkarin opiskelijaryhmästään. Yksi syy tähän on ehkä se, että Kolozsvárin suomen lehtoraatti täytti 50 vuotta syksyllä 2025. Nämä ryhmäläiset joutuivat - maan silloisen tavan mukaan - valmistumisensa jälkeen aivan eri puolille maata ja asuvat nytkin kaukana toisistaan, ovat tietenkin jo eläkkeellä ja alkaneet pitää yhä enemmän yhtä – muistella opiskeluaikansa ja myös huolehtia toisistaan.

En tiennytkään, miten suuri tapahtuma heidän elämässään oli, kun nuorena suomen lehtorina tulit laitokselle ja aloin opettaa heitä. Olen hyvin kiitollinen tästä yhteishenkisestä ja avuliaasta ryhmästä.

Irmeli Kniivilä

Ryhmä tervehdyksikäynnillä 90 vuotta täyttäneen Máriskón luona. Máriskó toinen vasemmalta, hänen vieressään keskellä kirjoittaja János Lázok.

Kaupunkiasumisen tutkija nauttii Helsingistä

Ákos Gosztonyi takana on pitkä matka, joka johti Helsingin yliopiston tutkijan tehtävään ja Kallioon. Ensimmäinen askel alkoi jo teinivuosina, jolloin heräsi mielenkiinto suomen kieltä kohtaan.

- Olen tykästynyt suomalaiseseen metallimusiikkiin jo teininä, silloin olin aika suuri Korpiklaani-fani. Aloitin kielen opiskelua omatoimisesti, käänsin heidän suomenkielisten kappaleiden tekstejä. Myöhemmin ehkä kaikin sitä hieman, kun ymmärsinkin niitä jo, nauraa Gosztonyi.

Budapestissä kahdessa yliopistossa opiskellut Gosztonyi pääsi vaihto-opiskelijaksi Suomeen puoleksi vuodeksi.

- Yliopisto-opintoni aloitin unkarin kielen ja kirjallisuuden laitoksella Budapestin yliopistossa, jonka rinnalla opiskelin suomea. Samanaikaisesti opiskelin kansainvälisiä suhteita Corvinus-yliopistossa, hän avaa.

Erasmus-vaihtonsa Svenska social- och kommunalhögskolanissa viettänyt Gosztonyi sai hyviä ystäviä Suomesta, joten valmistumisen jälkeen hyvin rikkaan ja moninaisen uransa aikana hän vieraili ystäviensä luona Helsingissä ja Kokkolassa ainakin kerran vuodessa. Suomen kielen opiskelussa häntä motivoi eksoottiselta kuulostavan metallimusiikin lisäksi Suomen hyvä kansainvälinen maine ja hyvin onnistunut maan kuvan markkinointi.

Eurooppa tutuksi

Vaikka Gosztonyi oli edennyt urallaan ensisijaisesti Corvinus-yliopistossa saatujen oppien nojalla, suomen kielen ja kulttuurin laitoksella tutuksi tulleella suomalaisella nykykirjallisuudella ja Suomen historialla oli suuri merkitys, joka vaikutti positiivisesti hänen Erasmus-vaihtonsa aikana saatuun kokonaiselämykseen.

Gosztonyin uralla on kertynyt kokemuksia muualtakin.

- Corvinus-yliopistolla opiskelin nykyaikaista politiikkaa, jota pääsin hyödyntämään työskennellessäni Euroopan Parlamentissa Brysselissä. Maisteritutkintoni suoritin useampien eurooppalaisyliopistojen yhdistetyssä koulutusohjelmassa Ranskassa, Tshekeissä ja Italiassa. Sen aiheina olivat taloustieteet yhdistetty-

nä ihmismaantieteeseen.

Palattuaan Unkariin Gosztonyi työskenteli Habitat for Humanity -kansalaisjärjestön poliittisena asiantuntijana asumiseen liittyvien haasteiden parissa. Hän halusi kuitenkin tutkijaksi päivittäispoliittisten tilanteiden käsittelysijaan.

- Onnekseni pääsin Helsingin yliopiston tutkimusryhmään ja voin suorittaa jatkotutkintoni, hän avaa.

Helsinkiin tutkijaksi

Tohtoritutkijaksi Helsingin yliopiston bio- ja ympäristötieteelliseen tiedekuntaan päässeän Gosztonyin aiempien työtehtävien aiheet sopivat juuri avautuneeseen työtehtävään.

- Olen hoitanut Unkarissakin asumiseen ja ilman saastumiseen liittyviä asioita. Kokemukseni myötä pystyin käsittelemään näitä haasteita kansainvälisessä kehityksessä. Näin olen valunut yhteiskuntatieteistä luonnontieteisiin ja monitieteisiin tehtäviin, hän avaa palkkaamisensa syyt.

Gosztonyi muutti Helsinkiin koronapandemian toisen aallon aikana, ensin Herttoniemeen, sittemmin Kallioon.

- Muutto Helsinkiin pandemian aikana ei ollut sosiaalisen elämän näkökulmasta optimaalisinta, mutta maailma on avautunut pikkuhiljaa.

Päätös muuttaa Kallioon osoittautui hyväksi, siellä naapurusto on hänen mielestään erinomainen.

- Tuntuu jo todella kotoisalta. Useammassa maassa asuneena koin, että ystäväystyyn samantyyppisten ihmisten, erityisesti välikaisten kansainvälisten asukkaiden kanssa. Nyt ystäväpiirini on syventynyt, minkä takia Helsinki vaikuttaa kotoisammalta, hän kertoo.

Tohtoritutkijana sekä nyt tutkijana Gosztonyi käsittelee alueellista eriarvoisuutta, mukaan lukien asumiseen liittyviä haasteita. Asumisen hintaan vaikuttavat tekijät ovat olleet Suomessa paremmat.

- Helsingissä asunnoista noin 20 % on instituutionaalisissa omistuksissa ja ovat käytännössä sosiaalisia vuokra-asuntoja. Buda-

pestissä vastaava luku on hieman yli 3 %.

Mitä enemmän asuntoja on julkisessa omistuksessa, sitä paremmin on mahdollista käsitellä vuokrien hintatason aiheuttamia haasteita. Asia vaikuttaa tietysti yksityisiin asuntomarkkinoihin.

- Useammat tutkimukset osoittavat, että tämä järjestelmä ei pysty enää vähentämään epätasa-arvoa sosiaalisen eriytymisen näkökulmasta, hän jatkaa.

Budapest yrittää nyt käynnistää sellaista ohjelmaa kansalaisyhteiskunnan kanssa, jossa tyhjänä olevat asunnot voisi tarjota tuetulla hinnalla vuokralle.

Autot, lämmitys ja saunat

Gosztonyin toinen tutkimusaihe on asumiseen ja energiakulutukseen liittyvä ilman saastuminen.

- Helsingissä ilmanlaatu on melkein maailman parasta verrattuna muihin pääkaupunkeihin. Mutta matalan tason saastuminenkin vaikuttaa terveyteen. Tutkimuksessani osoitan, missä ovat ne paikat, joissa pienhiukkaisten määrä on liian korkea. Aiemmin pienhiukkaisten suurin lähde olivat autot, mutta sähköautojen yleistyessään öljy- tai puulämmitteisten talojen ja saunojen aiheuttamien pienhiukkaisten määrä suhteessaan on kasvussa, avaa Gosztonyi.

Unkarissa sen sijaan puulämmitteisten talojen aiheuttama saastuminen saattaa olla merkittäväntä.

- Laitakaupungeissa ja kylissä energiaköyhyys on usein todella suurta. Välillä poltetaan muovia, koska ei ole muuta poltettavaa, hän jatkaa.

Kaupunkien rakenteella on myös

suuri merkitys ilmanlaatuun.

- Väljästi rakennetut talot saattavat vaikuttaa siihen myönteisesti. Eräässä uudessa tutkimuksessa todettiin, että jos puut ovat liian tiheästi istutettuna, ne saattavat ylläpitää huonolaatuista ilmaa kaupungeissa.

Helsingin lisäksi Budapestissä ja Brysselissä pidemmän ajan asuneella Gosztonyilla on hyvä pohja verrata kaupunkia toisiinsa ja löytää joka paikasta ihailtavia asioita.

- Helsinki on aika uusi kaupunki arkkitehtuurin näkökulmasta. Sillä on hyviä ja huonoja puolia. Budapest sen sijaan on huomattavasti värikkäämpi arkkitehtuurin näkökulmasta ja joskus kampaan sitä Helsingissä. Koska visuaalisia ärsykeitä on vähemmän, ihminen oppii arvostamaan pieniäkin yksityiskohtia, jotka tekevät 50-, 70- tai 2010-luvun talojakin kauniiksi, kertoo Gosztonyi.

- Budapestissä asuin pitkään vuonna 1888 rakennetussa talossa. Vaikka se oli huonokuntoinen, talon koko idea oli kaunis. Samankaltaisia ennen 1900-lukua rakennettuja taloja löytyy aika vähän Helsingistä, paitsi Katajanokalta, Punavuoresta tai Ullanlinnasta, hän jatkaa.

Budapestin julkisesta liikenteestä pitkään ylpeä ollut tutkija on jo tykästynyt Helsingin julkiseen liikenteeseen, jolla hän kokee pääsevänsä mukavasti joka paikkaan.

- Helsingin liikenne on kuitenkin äärimmäisen kallis. Tämä on päinvastainen kehityssuunta verrattuna muihin pääkaupunkeihin.

Gosztonyin mielestä Bryssel on Budapestin tapaan todella värikäs kaupunki, mutta jätahuolto ja

puhdistus ei siellä toimi hyvin.

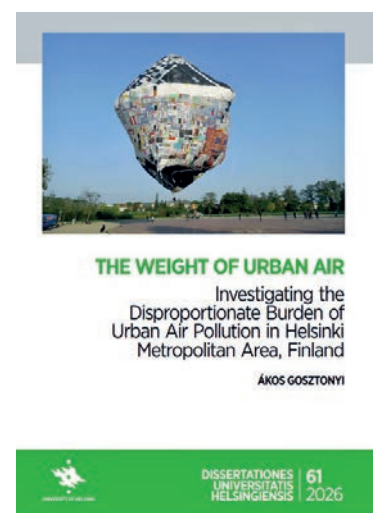
- Se on kuitenkin Euroopan pääkaupunki, jossa tehdään päätöksiä ja näin minunkaltaiselleni politiikkafriikille se on äärimmäisen jännittävä paikka, hän nauraa.

Poliitikasta kiinnostuneelle Gosztonyille Helsingin kunnallisvaalit olivat äärimmäisen kiinnostavat ehdokkaiden ja nuorten valtavan määrän takia. Poliitikan lisäksi hän pitää kaupungilla kävelystä ja Helsinkiin tutustumisesta.

- Pidän erityyillisistä rakennuksista. Viime talvena sekä sitä edeltävänä talvena hiihdin paljon. Toimistoni on Viikissä ja monet käyvät töissä hiihtäen. Kalliosta sitä en uskaltanut kokeilla vielä, hän nauraa.

Teksti: Botond Vereb-Dér

Kuva: Ákos Gosztonyin kotialbumi

Ákos Gosztonyin väitöskirja, joka käsittelee ilmansaasteisiin liittyviä eriarvoisuuksia Helsingin seudulla, on julkisesti saatavilla Helsingin yliopiston Helda-julkaisuarkistossa.

Viola Beáta: Silmukkareitti

[...]
Matkani suunta on mahdollisimman kauas asunnoltamme. Vähän matkaa yhdellä bussilla, vaihto, toisella eteenpäin. Rautatieasemalla vilisee haitaribusseja, minibusseja, tavallisia busseja. Autoaattikahvin haju, yksitoikkoinen syntikkamusiikki, liukuportaissa syliin nostettuja koiria, tunnen takkini läpi jonkin koskevan takapuoltani. Verinen laastari ajelehtii liukuportaiden alapäässä kuin rantavedessä. Tämän paikan minä tunnen.

Annan ahneudelleni periksi, vielä yksi kierros. Heilahtelen yhteen tahtiin bussin katosta roikkuvien nahkalenkien ja taustapeiliin ripustetun unisiepparin kanssa. Olen ripustettuna yhdestä kohdasta, nytkähtelen bussin liikkeiden tahdissa. Annan kehoni muiden voimien käsiin, annan vallan itseeni järjestykselle, jonka jokin muu on luonut. Olen toistuva kuvio bussin penkissä, lattialle levinnyt tahrana. Olen sadepisaroiden puro ikkunassa, penkkien väliin itselleen täydellisen vaon tehnyt omenankara. Olen istuimen alle liiskattu purukumi, olen yhteys.

Google Mapsin mukaan matka pääteasemalta pääteasemalle kestää 55 minuuttia. Johon on lisättävä vielä se aika, mikä minulta kestää asemalle. En ikinä keksisi uskottavaa selitystä niin pitkälle poissaololle Kristófin alkaessa kysellä kotona. Jo takkini moottoriöljyn ja pilven hajussa riittää seliteltävää. Hän kysyy ääni väristen, miksi en voi olla hänelle rehellinen, miksi en kerro hänelle, että minulla on paska olo. Hän auttaisi kyllä. Kyykistyn seinää vasten ja halaan jalkojani. Mitä se auttaisi, että tietäisit.

Kolmeen päivään ei tapahdu mitään, Kristóf ei lähde kotoa edes asunonäyttöihin, hän linnoittautuu työhuoneeseensa, istuu vain kotona ja vahtii minua. Välillä hän puhkeaa raivoamaan, kuinka olen tuhonnut yhteisen tulevaisuutemme ja että toivottavasti olen tyytyväinen. Että muuttaisin sitten sinne pahamaineiseen Kasipiiriin tai Csepeliin, jos ne kerran ovat niin ihania paikkoja. Uppoudun töihini, skypetan äänet täysillä uuden pomoni kanssa.

Minulla on tukkoinen olo, päästä särkee. Kehoni on yhtäkkiä tullut tietoiseksi olemassaolostaan, eikä lakkaa muistuttamasta minua siitä. Kynsinauhani halkeilevat, peukaloni alkoi jopa vuotaa verta, kynnen reunaa koristaa nyt tummanruskea rupiviiva. Älä revi

niitä, sanoo Kristóf minulle, kun näkee sormeni. Metrossa ollessani en ikinä revikään.

Skype-palaverien välissä katselelen YouTubesta videoita, joissa ajellaan pitkin Budapestin katuja tai kuuntele silmät suljettuna Budapestin liikennelaitoksen kuulutuksia. Ei kulkua tällä reitillä. Ovet aukeavat vaunun oikealla puolella. Kaista on suljettu. Tiellä on tukkeita. Ne eivät kuitenkaan tunnu riittävän aidolta: videoissa on surkea äänenlaatu ja kuulutusten taustalta puolestaan puuttuu kaikki meteli.

Aamuyöstä herään tunteeseen, aivan kuin sänky allani nytkähtäisi eteenpäin. Kuulen bussin jarrun vingahdavan. Ei voi olla, lähin bussihan kulkee kahden kadun päässä. Olen hiestä märkä, heitän peiton pois päältäni ja työnän Kristófia kauemmas, kierähtäköön takaisin omalle puolelleen. Yritän luetella nelosratikan pysäkkejä päätepysäkistä päätepysäkkiin. Mieleeni ei tahdo millään muistua, mitä pysäkkejä Corvinkorttelin jälkeen tulee. Nousen istumaan. Nukahtamisen sijaan olen onnistunut saamaan itseni täysin hereille. Avaan puhelimeni. Kristóf tuhisee tasaiseen tahtiin vieressäni. Katson puhelimesta aikataulua, ensimmäinen bussi lähtee puolen tunnin päästä. Kaksi pysäkinväliä ja kävelen takaisin, ehtisin kotiin juuri ennen herätystä. Huomaisikohan hän, jos nyt livahtaisin?

Olen koko päivän kuin zombi, ahmin ruokaa pysyäkseeni hereillä. Tuloksena siitä vatsassani alkaa kiertyä. Toivottavasti Kristóf ei tajua tai ymmärrä jotain väärin. Jos pääsisin nyt ratikan kyytiin, jo muutaman pysäkin matka riittäisi, että saisin ajatukseni kasaan. Pystyisin pohtimaan tulevaisuutta. Kerron Kristóffillekin, etten osaa suunnitella tulevaa, jos olen paikallani. Kun tunnen liikuvani eteenpäin, pystyn paremmin myös ajattelemaan edessä olevia asioita. Pyörittelen lausetta mielessäni koko aamupäivän. Olen tyytyväinen siihen, se kiteyttää ajatukseni täydellisesti. Kristóf hörähtää, olethan sinä saanut hoidettua nuo muutamat Excel-taulukotkin kotona, ei siihen ole mitään busseja tarvittu. Kohota lyön häntä ja jos hän ei pidä vaaraansa, osun häntä keskelle kasvoja. Nyt ei olekaan kyse töistä, vaan meistä. Kuuntele nyt itseäsi, hän sanoo. Hiljaisuus. Kuuntelemme itseämme. Sinun täytyy siis olla bussissa voidaksesi pohdita suhdettamme, hän jatkaa. Mitä

olet sitten tehnyt kuluneen puolen vuoden aikana? Ryntään ulos, kuulen viimeisen lauseen kiinni paiskatun oven läpi. Mieleni on metrotunneli, suljettu huoltoväylä.

Kolmannen päivän iltana suoritamme iltatoimet täydessä hiljaisuudessa. Sitten Kristóf murtuu. Hän nyhyhkyttää sylissäni, muutetaan maalle, jooahan. On kuulemma lukenut ekokylästä, jonne ei ole vielä edes bussiyhteyttä. Siellä voisimme hyvin, kaikki järjestyisi, voisın synnyttääkin. Silitän Kristófin päätä. Tästä en voi livistä, aikeeni huomattaisiin heti, mutta vannon, että tästä lähtien kaikki tulee muuttamaan parempaan päin. Minäkin muutun. Annan hänelle anteeksi sen, että hän ei luottanut meihin? Tietenkin annan. Sitten hän tarttuukin jo minuun kiinni. Mieleeni tulevat eräät bussissa 46 toisiaan vasten kiehnänneet humalaiset lukolaiset, pojan kiemurtelu tytön jalkojen väliin.

Seuraavana päivänä Kristóf herää hyväntuulisenä ja päättää lähteä töihin. Hän hyräilee vessassa, rientää portaat alas ja vilkuttaa iloisesti pyöränsä luota. Odotan puoli tuntia ennen kuin uskallan lähteä. Tänään pidän ratikkapäivän. Punoudun muihin ja jatkun eteenpäin kuin jatkoreitti, menen silmukalle kesken kaiken kuin silmukkareitti, sivuan pääreitiltä ja jatkan omaan suuntaani kuin sivurata. Rautatievaihte, sivuraide ei-mihinkään. Kuin raiteet, minäkin liityn, haaraudun, sulaudun toisiin. Kuljen rinnakkain itseni kanssa, raiteiden lailla kohtaan itseni päättymättömän matkan päässä. Pysäkit alkavat käydä vähiin, en tahdo vielä lähteä. En tahdo vielä lähteä. Suljen silmäni, esitän nukkuvaa, vain vartti ja ratikka kääntyisi taas takaisin päin. Jään kiinni, kuski pyytää minua poistumaan.

Mitä sanoisin, jos pitäisimmekin häät jo ennen muuttoa? Kutsusta kahvilaan tiedän, että hänen hyvä tuulensa on kestänyt koko työpäivän ajan. Olen kuitenkin pelannut varman päälle ja aamupäivällä pessyt hiukseni. Kristóf istuu selkään ikkunaan päin, lautasellaan raakabrownie. Lasken hänen takanaan ohi vyöryvät raitiovaunut. Älä ymmärrä väärin, nautin edelleen joka hetkestä kanssasi, mutta eikös tätä kihlautumisjuttua ole venytetty jo aika pitkään. Miltä kuulostaisivat syyspäivät? Tähän mennessä yhdeksän ratikkaa, neljä Gellértin aukion suuntaan, viisi toiseen suuntaan, yksi koulutus-

ajo. Jos katseltaisiin hänen kollegansa lähettämiä kuvia, he pitivät hänsä Tonavanmutkassa. Kristóf katsoo taakseen nähdäkseen, mitä oikein tuijotan. Siirrän katseeni pois ikkunasta, kohdistan sen kahvimainokseen. Syö nyt se saatanan kakkusi. Hän ei luovuta. Kuvia linnahotellista, suklaalähteestä, sivuvaunullisesta moottoripyörästä, kotitekoisista hampurilaisista. Niin, ja näitä kolmea taloa voisi harkita, missä näistä voisın kuvitella meidän asuvan? Hän katsoo minuun, tarkastelee kasvojani. Eikä huolta, minusta ei tulisi sellaista yksinäistä kotiäitiä, hän pitäisi huolen, että ystävänä pääsevät meille kylään. Ja minut hän heittäisi milloin vain kaupunkiin manikyryriin, kamppajalle, äitini luo, kuin henkilökohtainen kuljettajani konsanaan. Katson häntä silmiin, alan vapista. Hän todella uskoo, että sellaista elämästämme tulisi.

Baross-kadun pysäkki: nuoria äitejä tupakoimassa synnytyssairaalassa edessä sairaalan yöpukuun ja tohveleihin pukeutuneina. Oma tunttoni kolkuttaa, kun istun raskaana oleville ja vanhuksille tarkoitettuna paikalla, enhän ole kumpaakaan. Nächster Halt, next stop. Thököly-tie: pyörätielle laikaistuja lasinsiruja ja muovirokkaa. Róna-katu: helikopteri jylisee jossain todella lähellä. Suora reitti, tämä linja kulkee vain yhteen suuntaan. Kuningatar Elisabetin tie: päiväkodin edessä seisoo poliisiauto vilkut päällä. Minäkin haluaisin kuolla traagisesti, odottamatta. Siinä ajassa, mikä metrolla kestää pysähtyä.

Voisin jäädä tässä ostamaan takisirahoilla matkalippuja. Enää pari kolme käyntiä psykologilla ja minulla on kasassa tarpeeksi rahaa päästä pois, mutta toisaalta, jos Kristóf pääsee suunnitelmastani perille, saan unohtaa kerralla koko jutun. Nyt kun hän ottaa minun vahtimiseni entistä vakavammin, niin on minunkin otettava hänet. Sovin alibiksi lounaita ja kahvitteja tyttöjen kanssa. Minun on vietävä kihlasormukseni näyttille, he ovat nähneet sen vain puhelimen näytöltä. Soitan takaisin niin, että Kristóf kuulee, siten astun ulos ja perun tilauksen. Tupsahdan paikalle viime tipassa, sori, olin katsomassa juhlaa, olin hääkakkumaistelussa. Toivottavasti he eivät kysele liikoja hääjutuista, voin tonkia myöhemmin netistä näytettävää, alankin saada kohdistettuja mainoksia pukuliikkeiltä ja valokuvaajilta. Kutsun Kristófinkin pai-

kalle, mennään samaa matkaa kotiin, niin hän näkee kuin vahingossa, että vietän aikaa tyttöjen kanssa. Henkistä treeniä: pysytellä aina askeleen Kristófia edellä.

Yöt ovat parhaita. Eivät vain siksi, että juuri yöaikaan saan joskus olla yksin, kun Kristóf on työmatkalla tai viettämässä tiimipäivää. Pidän siitä, että öisin kaiken ääri viivat terävoityvät, toisaalta ne kaatoavat olemattomiin, asiat sulautuvat yhteen.

Deákin aukio: yölinja, lipuntarkastajia huomioliiveissä. Oksenuksen hajua, äänekäs polttareita viettävä naislauma, itkevä nainen bussin perimmäisessä penkissä. Yksi juhlijoiista kävelee naisen luo ja osoittaa tämän levinneitä meikkejä, mustia renkaita silmien ympärillä. You are a panda. Molemmat puhkeavat nauruun. Polttari-porukka jää seuraavalla pysäkillä, nainen myös. Istun hänen paikalleen. Jokin pistää minua selkään ja kurotan taakse päin. Kaitvan penkkien välistä muovikanisoin, jonka sisällä on kausilippu.

Ei linjalla, siirtoajo. Pikseleistä muodostuva surunaama, vaunu suljettu matkustajilta. Päätepysäkillä matkalle nukahtaneita, kirolevia duunareita, tajuhiinsa ravisteltuja humalaisia, bussista ulos potkittuja kodittomia. Kaikki keraantuvat sen ympärille, jolla on tarjota tupakkaa. He värjöttelevät piirissään tunnit ennen päivän ensimmäisen bussin saapumista. Minunkin olisi varmaan parempi olla heidän seurassaan, mutta ringistä mulkoillaan siihen malliin, että päätän pysytellä itsekseeni. Huomenna pyydän äitiäni hankkimaan minulle mustan halpistakin. Sen nimeksi tulisi lemutakki, voisın säilyttää sitä yhdessä parvekkeella lojuvista pahvilaatikoista. Tuntuu, kuin maailma olisi pysähtynyt illan viimeisen ja aamun ensimmäisen vuoron väliseksi ajaksi. Puhelimestani on loppunut akku. Otan lipun puhelimenkuoreni alta ja kääntelen sitä. "Käytettävä 8 vuoden sisällä". Lipun aika menee umpeen kahden viikon päästä. Sen päälle putoaa pisara, joka saa viivakoodin viivataaltoilemaan. Laitan lipun takaisin kuoren alle. Tämän voisın piilottaa laatikkoon, jossa säilytän epilaattoriani. Kerään rohkeuteni ja pyydän duunareilta tupakan ja tulta. Sade alkaa ropista kunnolla, astun katoksen alle. Ennen aamua täältä ei tarvitse lähteä minnekään.

(Kokoelmasta Millä sivulla olet)

Suomentaja: Elli Savisaari

**OPISKELUUN, LAHJAKSI TAI
VAIKKA KAHVIHETKIIN –
SEURAN KAUPASTA LÖYDÄT SOPIVAN.
JA JÄSENIILLE OMA ALENNUS!**

Tutustu valikoimaamme ja tilaa omasi:

suomiunkari.fi/kauppa

Tilaa Suomi-Unkari -lehti vuodeksi printtinä hintaan 40 € tai sähköisesti 30 €

Tai kiinnostaako sinua liittyä seuramme jäseneksi? Seuran jäsenille sähköinen lehti on jäsenetu, paperilehti maksaa 6 € / numero.

Ota yhteyttä toimistoomme sähköpostilla

toimisto@suomiunkari.fi tai puhelimitse 041 537 9301

SUOMI-UNKARI SEURAN TOIMIVAT PAIKALLISYHDISTYKSET PAIKKAKUNNITTAIN JA MAHDOLLINEN YSTÄVYYSKUNTA (SULUISSA YHDISTYKSEN KOTIPAikkAKUNTA)

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa (Seinäjoki)

Seinäjoki – Sopron,
Kokkola – Hatvan ja Boldog
Heinävesi – Körmend
Helsinki – Budapest
Hämeenlinna – Püspökladány
Joensuu
Jyväskylä – Debrecen
Järvenpää – Vác
Kaarina – Szentes
Kemi – Székesfehérvár
Keuruu – Szarvas Kotka
Kouvola – Balatonfüred
Lahti – Pécs
Lempäälä – Tapolca

MUUT YSTÄVYYSKUNNAT

Espoo – Esztergom
Forssa – Gödöllő
Hyvinkää – Kecskemét
Imatra – Szigetvár
Kalajoki – Balatonalmádi
Kerava – Solt
Kuhmo – Oroszlány
Kuopio – Győr
Lappeenranta – Szombathely
Lapua – Kiskőrös
Lieto – Komárom
Nivala – Zirc
Nokia – Sárospatak

Lohja

Loviisa – Paks
Mikkeli – Békéscsaba
Oulu – Siófok ja Szigetszentmiklós
Porvoo
Riihimäki – Szolnok
Rovaniemi – Veszprém ja Ajka
Satakunta (Pori) – Eger
Siilinjärvi – Hajdúböszörmény
Sodankylä – Révfülöp
Tampere – Miskolc
Tornio – Szekszárd
Turku – Szeged
Ylä-Savo (Iisalmi) – Pécel

Orimattila – Kozármisleny

Pieksämäki – Gyöngyös
Raisio – Csongrád
Rauma – Kaposvár
Salo – Gárdony ja Nagykanizsa
Sastamala – Vásárosnamény
Savonlinna – Budavár / Budapest I
Savukoski – Iszkaszentgyörgy
Uusikaupunki – Szentendre
Vantaa – Salgótarján
Varkaus – Zalaegerszeg
Ylöjärvi – Balatonföldvár
Ypäjä – Bábolna

SUOMI-UNKARI SEURA
FINN – MAGYAR TÁRSASÁG

Suomi-Unkari Seura on maamme suurimpia ja aktiivisimpia ystävyysseuroja. Jäseniä on yli 30 paikkakunnalla toimivissa yhdistyksissä yhteensä noin 2 000. Seura on perustettu 10.10.1950.

Yhteystiedot

TOIMISTO
Opastinsilta 6 A
00520 Helsinki

TOIMISTOPÄÄLLIKKÖ
Katariina Ohtola
041 537 9301
toimisto@suomiunkari.fi

toimisto@suomiunkari.fi
www.facebook.com/suomiunkari

Ota yhteyttä sähköpostitse tai puhelimitse.

suomiunkari.fi

Suomi-Unkari Seuran hallitus 2025

Kaisa Pietilä, puheenjohtaja

Nimi (paikallisyhdistys), varajäsen (paikallisyhdistys):

Haapola Ilkka (Lahti)
Halmesvirta Anssi (Tampere)
Huotari Anne (Oulu)
Jelinkó Árpád (Helsinki)
Koivu Terttu (Porvoo)
Palokangas Anitta (Tornio)
Lång Ulla, vpj (Helsinki)
Ojala Kari (Mikkeli)
Pölkki Vesa (Siilinjärvi)
Raimi Johanna (Jyväskylä)
Rokka Pekka, vpj (Järvenpää)
Szalai Ronja (Kaarina)

Oivi Joffel (Kotka)
Hasala Kasper (Tampere)
Tynjälä Matti (Oulu)
Wichmann Irene (Helsinki)
Telin Tuula (Satakunta)

Setälä Olli (Riihimäki)
Joutsenoja Pekka (Siilinjärvi)
Joutsenoja Pekka (Siilinjärvi)
Sulasalmi Reijo (Rovaniemi)
Maunula Kari (E- ja K-Pohjanmaa)
Spets Silja-Maija (Turku)

SUOMI-UNKARI

Julkaisija: Suomi-Unkari Seura –
Finn-Magyar Társaság ry
Päätoimittaja / toimitus
Botond Vereb-Dér
botond.vereb-der@suomiunkari.fi

Toimitusneuvosto
Heino Nyysönen (pj), Anssi Halmesvirta, Marketta Huitu, Anniina Hyttinen, Juhani Kemi, Irmeli Kniivilä, Jani Korhonen, Ronja Szalai, Pekka Rokka ja Sanna Tiirikainen.

Ulkoasu:
Mika Kavasto, Kirsi Hindström ja Suomi-Unkari Seura
Taitto:
Juhani Kemi

Toimituksen osoite
Suomi-Unkari Seura
Opastinsilta 6A,
00520 Helsinki
p. 041 537 9302

Ilmoitukset
toimisto@suomiunkari.fi

Mediakortti
www.suomiunkari.fi

Ilmoitushinnat
Pyydä mediakortti!

Vuosi-ilmoitukset sopimuksen mukaan.

Tilaushinta
40 euroa/vuosi.

Paino
Grano, Hämeenlinna, 2026
ISSN: 0562-6331

Lehden ilmestymisajat:
Lehti 2/2026 ilmestyy 11.5.
Aineiston viimeinen jättöpäivä on 3.5.

Szeged – auringonvalon kaupunki

Turun ystävyyskaupunki Etelä-Unkarissa, Serbian rajalla oleva Szeged, ilmoittaa jo etusivullaan olevansa aurinkoinen kaupunki. Auringonpaisteen ja lämmön määrässä se kilpailee Lahden ystävyyskaupungin Pécsin kanssa. Viime vuosina, kun helteisiä päiviä on ollut yhä runsaammin ja kuumuudesta on alettu kärsiä, niin esim. suosituille Kárász-kävelykaduille on asetettu ”suihkuja”, joiden alla voi hieman vilvoitella.

Szegedillä on pitkä historia, ensimmäiset lähteet ovat jo 1100-luvulta. Trianonin rauha pienensi Szegedin talousalueen alaa, koska suuria alueita jäi rajojen taakse, Serbian ja Romanian puolelle. Edelleenkin Szeged on alueensa keskus. Monista maanviljelystuotteista kuuluisimpia ovat salami-makkarat ja paprikat, jotka aurinko kypsyttaa maistuviksi. Niille on jopa oma museo, Paprika Malom és Múzeum. Vaikka rakennemuutoksen myötä moni teollisuushaara on hävinnyt, on elintarviketeollisuus edelleenkin tärkeää. Uutta työllisyyttä ovat tuoneet kaupunkiin perustetut teollisuus- ja tiedepuistot.

Myös yliopisto ja sen erilaiset tutkimushankkeet ovat tuoneet kaupunkiin sekä työtilaisuuksia että mainetta. Mainittakoon tässä ne nobelistit, jotka ovat työskennelleet tai opiskelleet Szegedissä. **Albert Szent-Györgyi** sai

lääketieteen Nobelin palkintonsa v. 1937. Hän lahjoitti palkintorahansa Suomeen talvisotaan v. 1939 matkustaville unkarilaisille vapaaehtoisille. Biokemisti **Katalin Karikó** opiskeli ja työskentelikin jonkin aikaa Szegedissä; mutta kun työt siellä loppuivat, hän siirtyi Yhdysvaltoihin. Nobelin palkinto (v. 2023) liittyy hyvin pitkälti COVID-19 -rokotteen kehittämiseen. Nykyisin hän on Szegedissä erittäin suosittu, saanut mm. kaupungin kunniakansalaisuuden. Yliopiston kirjastos-

sa on näyttely molempien nobelintien elämäntyöstä ja palkinnoista. Myös viime vuoden kirjallisuuden Nobel-palkittu **László Krasznahorkai** opiskeli pari vuotta Szegedin yliopistossa, mutta jatkoi sitten unkarin kielen ja kirjallisuuden opiskelua Budapestin yliopistossa.

Szegedin yliopiston ja Turun yliopiston yhteistyö allekirjoitettiin v. 1979, mutta kaupunkien välinen ystävyssopimus solmittiin jo kahdeksan vuotta aikaisemmin. Yliopiston näyttävä päärakennus on jo mainitun kävelykadun päässä, Dugonics-aukion laidassa. Aukiolla on suosittu tapaamispaikka, Zenélő szökőkút, musisoiva suihkukaivo, jonka ympärillä päivän viiletessä on kiva istuskella.

Szegedin sijainti Tisza- ja Marosjoen yhtymäkohdassa on monessa suhteessa tärkeä, mutta joet ovat tuoneet kaupungille myös ongelmia: Tiszan tulviminen on tuhonnut kaupunkia useampaan

kertaan. Suurin tulva, suoranaisten katastrofi, koettiin vuonna 1879, jolloin kaupunki tuhoutui lähes kokonaan. Kaikessa pahassa on kuitenkin aina jotain hyvääkin; kaupunki suunniteltiin ja rakennettiin uudelleen; tähän se sai apua myös ulkomailta. Kaupungissa on Pestin tapaan sekä säteittäisiä että kaarikatuja, joista osa sai nimensä juuri auttajakaupunkien mukaan esim. Berliinin, Brysselin ja Rooman kaarikatua. Tuolle ajalle ominaiseen tyyliin kaupunki rakennettiin erittäin koristeisiksi, tyypilliseen unkarilaiseen Jugend-tyyliin. Tällaisia rakennuksia ovat mm. Raichi-palatsi, Márer-talo, Reök-palatsi, Synagoga, Unger-Mayer -palatsi ja monia muita.

Szeged on monipuolinen vesiurheilukaupunki; sen uimarit, soutajat ja melojat ovat tuoneet runsaasti palkintoja kaupunkiin. Vesiharrastusta voi turistikin harastaa monissa paikoissa. Tiszan

rannalta löytyy kaksikin uimaran-
taa, Aquapolis on valtava vesikau-
punki, jossa on pitkiä liukurato-
ja sekä monia erilaisia uima- ja
hoitoaltaita. Anna-kaivolta monet
kaupunkilaiset ovat jo pitkään ha-
keneet terveyttä tuovaa vettä. Sa-
mannimiseen, vieressä sijaitse-
vaan näyttävään rakennukseen
voi mennä kylpylähoitoihin.

Szegedin ehkä kuvatuin kohde
on aivan kaupungin keskustas-
sa oleva näyttävä tuomiokirkko.
Sen edessä olevalla laajalla auki-
olla (katsoja mahtuu peräti 4000
henkilöä!) pidetään joka kesä erit-
tään suosittuja teatteri-, ooppera-,
operetti- ja kansantanssiesityksiä.
Museoista kuuluisin ja monipuoli-
sin on Tiszan rannan tuntumassa
sijaitseva Móra Ferenc Múzeum.
Nimensä se on saanut kirjailija,
sanomalehtimies ja museologi
Ferenc Móran mukaan. Hän
laajensi museota ja toimi pitkään
sen johtajana.

Kauniita ja koristeisia raken-
nuksia tässä hieman alle 160 000
asukkaan kaupungissa on vielä
esim. Széchenyin aukiolla oleva
kaupungintalo sekä Tiszaa lähel-
lä toimiva teatteri. Jos taas haluat
hieman hengähtää kaupungin kii-
reestä ja kuumuudesta ja katsella
kaunista luontoa ja erilaisia kas-
veja, mene kaupungin kahdeksan
hehtaarin kasvitieteelliseen puu-
tarhaan.

Szeged on erityisen kuuluisa
maukkaasta ja hieman tulisesta
kalasopastaan. Niin kalasoppa-
kuin muitakin ruokapaikkoja on
niin runsaasti, etten rupea niitä
erikseen nimittämään, vaan keho-
tan menemään Szegediin, nautti-
maan niin ruoasta kuin muustakin
niin kaupungin tarjonnasta!

Teksti: Irmeli Kniivilä
Kuvat: tri Péter Szerdahelyi

(Asuin 80-luvulla Szegedissä pitkään ja tämän jälkeenkin olen käynyt siellä usein. Nyt muutamaan vuoteen en ole päässyt kaupungissa käymään. Tässä muistelen pienoista nostalgiaa tuntien lempikaupunkiani.)